

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА ЛІНГВОСТИЛИСТИЧНІ
АСПЕКТИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ПРОМОВ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА
ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТЕРЕЗИ МЕЙ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0358-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Кривошеїна Анастасія Олексіївна

Керівник д.ф.н., проф. Єнікеєва С. М.

Рецензент к.ф.н., доц. Васирина К. М.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

КРИВОШЕЇНІЙ АНАСТАСІЇ ОЛЕКСІЇВНІ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні аспекти парламентських промов прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей»

керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Єнікєєва Санія Маратівна, д.ф.н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «22» квітня 2019 року № 597-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 8 січня 2020 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) дослідження з дискурсології, лінгвопрагматики, когнітивної лінгвістики та стилістики; промова як мовне та дискурсивне явище; тексти парламентських промов Терези Мей.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) виявити лінгвістичні особливості політичного дискурсу англійської мови; 3) виділити різновиди мовленнєвих актів; 4) охарактеризувати Терезу Мей як мовну особистість; 5) виокремити лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні особливості парламентських промов Терези Мей.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Єнікєєва С. М., д.ф.н., проф.	15.05.2019	15.05.2019
Розділ 1	Єнікєєва С. М., д.ф.н., проф.	10.06.2019	10.06.2019
Розділ 2	Єнікєєва С. М., д.ф.н., проф.	09.08.2019	09.08.2019
Висновки	Єнікєєва С. М., д.ф.н., проф.	14.11.2019	14.11.2019

6. Дата видачі завдання 22.04.2019 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2019	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2019	виконано
3.	Написання вступу	травень 2019	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень 2019	виконано
5.	Написання практичного розділу	серпень 2019	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2019	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	січень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2020	виконано
9.	Захист	січень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

А. О. Кривошеїна

_____ (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту)

_____ (підпис)

С. М. Єнікєєва

_____ (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ (підпис)

М. В. Залужна

_____ (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 83 стор., 142 джерела, 2 додатки.

Об'єкт дослідження: парламентські промови прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей.

Предмет аналізу: лінгвопрагматичні особливості комунікативної поведінки прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей та стилістичні засоби, якими вона послуговується у своїх парламентських промовах.

Мета роботи: комплексне дослідження лінгвопрагматичних параметрів парламентських промов британського прем'єр-міністра Терези Мей та систематизація лінгвостилістичних засобів реалізації відповідних лінгвопрагматичних завдань.

Теоретико-методологічні засади: ключові положення теорії політичного дискурсу у лінгвістиці М. Халлідей, Т. А. ван Дейка, П. Данміра, Дж. Дуран, Дж. Хартіс-Блека.

Отримані результати: Тереза Мей як мовна особистість надає перевагу стилю дружньої комунікації і прагне знайти відгук у реципієнтів, а також зменшити дистанцію між собою та адресною аудиторією. Вона є носієм елітарного типу мовної культури, адже вона демонструє глибокі знання мовної системи і норм літературної мови, високий рівень стилістичної та комунікативної культури, володіння риторичними прийомами, здатність створювати тексти різних стилів і жанрів, а також дотримуватися норм моралі. Мовець активно використовує стратегії встановлення і підтримування контакту, забезпечення стабільно-гармонійного спілкування, маніпулятивного впливу і стратегію заклику. У промовах до парламенту Тереза Мей активно використовує повтор, метонімію, паралелізм та епітети задля того, щоб емоційно та динамічно передати інформацію, яка повинна знайти відгук у членів парламенту і залучити їх до сумісних дій.

Ключові слова: промова, політичний дискурс, мовна особистість, комунікативні стратегії, комунікативні тактики, стилістичні засоби.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОПРАГМАСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ.....	8
1.1 Політичний дискурс англійської мови та його лінгвістичні особливості ...	8
1.2 Промова як мовне та дискурсивне явище.....	13
1.3 Лінгвопрагматика і теорія мовленнєвих актів	17
1.3.1 Поняття інтенції в сучасній лінгвістичній парадигмі	21
1.3.2 Стратегії і тактики як інструмент реалізації інтенції мовця.....	24
1.4 Класифікація стилістичних засобів	29
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ПРОМОВ ТЕРЕЗИ МЕЙ	35
2.1 Тереза Мей як мовна особистість	35
2.2 Лінгвопрагматичні особливості парламентських промов Терези Мей	39
2.3 Лінгвостилістичні особливості парламентських промов Терези Мей	59
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТОК А.....	99
ДОДАТОК Б.....	100

ВСТУП

Мова як засіб спілкування людини, відображення об'єктивної реальності, засіб впливу мовця на слухача, спрямований на зміну його почуттів, думок та дій, залишається об'єктом аналізу багатьох наукових праць. Завдяки розвитку та зростанню ролі комунікативних технологій, а також активній глобалізації комунікативного простору, на перший план виходить дослідження особливостей комунікативного впливу на свідомість особистості.

Багато науковців, зокрема М. Халлідей, Т. А. ван Дейк, П. Данмір, Дж. Дуран, Дж. Хартіс-Блек, присвятили свої праці вивченню політичного дискурсу як особливої форми спілкування, розкриттю механізмів складних взаємозв'язків між мовою, урядом та суспільством, дослідженню жанрово-стилістичних особливостей політичних виступів та ефективності впливу лексичних засобів на свідомість мас [Halliday 1985, van Dijk 2006, Dunmire 2007, Duran 2008, Charteris-Black 2011].

У той же час, на сучасному етапі лінгвістичних досліджень мови як засобу реалізації інтенцій мовця у переконанні адресної аудиторії не існує єдиного чіткого підходу до аналізу політичного дискурсу загалом та парламентських промов зокрема, які б давали змогу визначити загальні та конкретні методи маніпулювання мовними знаками, систематизувати та структурувати механізми впливу на масову свідомість, а також простежити специфіку мовленнєвої реалізації переконавчих завдань у сучасному політичному дискурсі.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі політичного дискурсу в сучасній англomовній лінгвокультурній спільноті та необхідністю комплексного аналізу лінгвопрагматичних та лінгвостилістичних характеристик сучасного англomовного політичного дискурсу, засобів та способів, за допомогою яких здійснюється вплив на адресата.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні лінгвопрагматичної та лінгвостилістичної специфіки парламентських промов Терези Мей.

Об'єктом дослідження є парламентські промови Терези Мей.

Предметом аналізу постають лінгвопрагматичні особливості комунікативної поведінки прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей та стилістичні засоби, якими вона послуговується у своїх парламентських промовах, що є складовою частиною політичного дискурсу.

Метою дослідження є комплексний аналіз лінгвопрагматичних параметрів парламентських промов британського прем'єр-міністра Терези Мей та систематизація лінгвостилістичних засобів реалізації відповідних лінгвопрагматичних завдань.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) уточнити визначення термінів «мовна особистість» «промова», «дискурс», «лінгвопрагматика», «інтенція», «стратегія», «тактика»;
- 2) висвітлити особливості політичного дискурсу;
- 3) охарактеризувати парламентську промову як складову політичного дискурсу;
- 4) визначити різницю між комунікативною та мовленнєвою стратегіями;
- 5) встановити відмінність «фігури » від «тропа» та проаналізувати різні підходи до класифікації цих стилістичних засобів;
- 6) розкрити сутність поняття «мовна особистість» у політичному контексті;
- 7) окреслити комунікативні стратегії і тактики мовленнєвого впливу на адресата, якими послуговується у своїх промовах Тереза Мей;
- 8) проаналізувати лінгвостилістичні засоби реалізації мовленнєвого впливу досліджуваної особистості на реципієнтів.

Матеріалом дослідження стали 16 парламентських промов Терези Мей: Cumbria shootings: Theresa May's statement to Parliament: 3 June 2010; Home Secretary statement on illegal immigration in Calais: 14 July 2015; PM's

Commons statement on future of Trident: 18 July 2016; PM's Commons statement on Grenfell Tower: 22 June 2017; PM's Commons statement on Salisbury incident: 12 March 2018; PM's Commons statement on Salisbury incident response: 14 March 2018; PM's statement on Brexit: 15 October 2018; PM's statement on Brexit negotiations: 15 November 2018; PM's statement on European Council: 11 April 2019; PM's statement on October European Council: 23 October 2017; PM's statement to the House: 16 January 2019; PM's statement to the House of Commons: 15 January 2019; PM's statement to the House of Commons: 29 January 2019; PM's statement to the House of Commons on Brexit: 12 February 2019; Riots: Theresa May's speech on 11 August 2011; Statement to the House of Commons following conclusion of Brexit negotiations: 26 November 2018.

Методи дослідження. Виконання поставлених завдань передбачає використання таких методів дослідження: *метод інформаційного пошуку і суцільної вибірки* (для формування прикладної бази), *метод аналізу науково-теоретичних джерел* (для висвітлення аспектів зазначеної проблематики), *лінгвокультурологічний метод* (для встановлення духовних цінностей та життєвого досвіду промовця, його приналежності до національно-культурної спільноти, виявлення взаємозв'язку між мовою і культурою), *мовленнєвоактовий аналіз* (для визначення іллокутивних типів висловлень), *дискурсивний метод* (для виявлення комунікативних стратегій і тактик у парламентських промовах Терези Мей), *метод аналізу дискурсивних стратегій і тактик* (для виокремлення та опису на мовленнєвому рівні засобів реалізації комунікативних стратегій і тактик), *метод лінгвопрагматистичного аналізу* (для вивчення лінгвопрагматичних та лінгвостилістичних особливостей парламентських промов Терези Мей), *метод контекстуального аналізу* (для виявлення засобів виразності та стилістичних фігур), *метод інтерпретаційного аналізу* (для інтерпретацій фрагментів промов, що містять у собі певну інтенцію адресанта), *описовий метод* (для точного та повного опису мовних одиниць, що експлікують інтенцію мовця), *метод індуктивного і дедуктивного аналізу та синтезу*

(для формування висновків та теоретичного узагальнення, а також для виведення закономірностей функціонування мовних стилістичних засобів), *метод кількісних підрахунків і графічного відображення* (для статистичного узагальнення та уточнення отриманих результатів дослідження).

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання його результатів під час проведення семінарських занять з лексикології, стилістики, риторики та навіть політології, а також практичних занять з англійської мови.

Робота пройшла **апробацію** на 3х науково-практичних студентських конференціях. Результати дослідження представлено у 3 публікаціях:

1. Костюкова А. О. Лінгвопрагматичні особливості парламентських промов Терези Мей. *Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua : Матеріали XI міжвишівської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. С. 57–59.*

2. Кривошеїна А. О. Лінгвостилістична специфіка промов Терези Мей. *Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua : Матеріали XII міжвишівської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. (прийнято до друку).*

3. Kostiukova A. Syntactic peculiarities of Theresa May's parliamentary speeches. *The 1st Young Researcher's International Web Conference. Language, Culture, Communication in the Expanding Intellectual Space. Czestochown. 2019. P. 120–122.*

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, двох додатків та списку використаної літератури.

У вступі надано загальні відомості про цю наукову працю, починаючи від обґрунтування актуальності дослідження, умотивування теми, формулювання мети та завдань, визначення об'єкту, предмету та окреслення структури наукової роботи.

У першому розділі надаються загальні відомості про теоретичні засади дослідження лінгвопрагмастилістичних особливостей політичних промов,

особлива увага приділяється визначенню понять «дискурс», «промова», «лінгвопрагматика», «інтенція», «стратегія» і «тактика», розглянуто питання використання різноманітних лінгвістичних засобів у політичному дискурсі, а також питання класифікації мовленнєвих актів, стратегій і тактик.

Другий розділ містить результати аналізу лінгвопрагматичних особливостей парламентських промов Терези Мей та дослідження лінгвостилістичних засобів реалізації прагматичних інтенцій прем'єр-міністра Великої Британії.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додатки А і Б містять статистичні дані стосовно використаних прем'єр-міністром стратегій та стилістичних засобів, які були виявлені в ході аналізу відібраного фактичного матеріалу.

Загальна кількість сторінок 83, кількість використаних джерел 142.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ЛІНГВОПРАГМАСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

1.1 Політичний дискурс англійської мови та його лінгвістичні особливості

У сучасному світі існує величезна кількість різноманітних сфер діяльності людини, у комунікативному просторі яких функціонують специфічні підмови, для яких характерні певні лінгвостилістичні та лінгвопрагматичні засоби. Це, у свою чергу, зумовило створення особливої галузі лінгвістики – дискурсології – науки о дискурсах.

Сам термін «дискурс» починає з'являтися на сторінках праць європейських та американських лінгвістів лише в середині ХХ століття [Романов 2010]. Спочатку дискурс розумівся як «зв'язний текст» і був введений як самостійний термін американським лінгвістом З. Геррісом, який у 1952 році опублікував статтю «Аналіз дискурсу» [Кащишин 2016, с. 1]. Як стверджує науковець Н. К. Кравченко, таке розуміння дискурсу закріпилося під впливом ранніх досліджень Т. А. ван Дейка, у яких текст як статичний об'єкт протиставлено дискурсу – як способу актуалізації тексту у ментальних і прагматичних умовах комунікації [Кравченко 2006, с. 15].

Етимологія цього терміну походить від латинського слова *discursus*, що буквально означало «біг у різних напрямках». З часом термін набуває великої кількості різноманітних значень. Так, наприклад, *discourse* у перекладі з англійської означає «мова, міркування, розмова, бесіда», а у французькій мові слово *discours* означає «діалогічна мова та публічний виступ». Вченим навіть відоме значення, яке походить ще з середньовічної латини, де цей

термін мав значення «пояснення, довід, аргумент у суперечці, логічне міркування» [Попов 2005]. При цьому необхідно підкреслити те, що всі ці значення знаходять своє віддзеркалення в політичних промовах, адже вони представляють собою невід'ємні складові цих промов. Особливо це стосується парламентських промов, які ми розглянемо в наступному підрозділі.

Незважаючи на те, що багато вчених займалося цим питанням, поняття «дискурс» в лінгвістиці все ще залишається дискусійним, адже немає загально визнаного визначення цього поняття. Дискурс розуміється як «мовлення, занурене в життя» (Н. Д. Арутюнова), «як мова в живому використанні» (Е. Бенвеніст), як «прагматизована форма тексту» (І. А. Бехта) [Лосєва 2016, с. 6]. На думку Л. Р. Безуглої, рішення, як все ж таки визначати дискурс, було знайдено. Слідом за такими вченими як І. С. Шевченко та О. І. Морозова, під дискурсом стали розуміти мисленнєво-комунікативну діяльність, яка представляє собою сукупність процесу й результату і включає водночас позалінгвальний та власне лінгвальний аспекти [Безугла 2007, с. 71]. Слід зазначити, що ця точка зору на визначення дискурсу є найбільш поширеною. До такого трактування схиляються також такі науковці, як М. Г. Сушко-Безденежних та Т. С. Юшина. На їхню думку, дискурс – це мисленнєво-комунікативна та когнітивно-комунікативна діяльність [Сушко-Безденежних 2016, с. 7; Юшина 2014, с. 7].

У свою чергу Т. В. Грошко стверджує, що дискусійну ситуацію в дискурсі створює велика кількість досліджень, автори яких для трактування цього явища осягають велике розмаїття наукових систем, що в свою чергу призвело до того, що поняття «дискурс» стало ширшим за поняття «мова» [Грошко 2010, с. 335].

На сучасному етапі розвитку цивілізації життєва важливість світової політичної ситуації зробила політику і політичний дискурс предметом інтенсивних міждисциплінарних досліджень, а також предметом для спеціального аналізу. Дослідження цього типу дискурсу було спрямовано на

вивчення не тільки особливостей політичної думки і дій, але і тих мовних і риторичних засобів, які політики використовують для впливу на громадську думку та контролю над ним [Kirvalidze 2016, с. 161].

Одна з перших згадок про політичний дискурс та його ретельний аналіз можна виявити в роботі Ю. А. Сорокіна. Автор визначає термін через його співвідношення з ідеологічним дискурсом, називаючи політичний дискурс різновидом ідеологічного дискурсу. Різниця, як він вважає, полягає у тому, що політичний дискурс експліцитно прагматичний, а ідеологічний імпліцитно прагматичний [Сорокин 1999, с. 57].

У своїй роботі «Смуток політичного дискурсу» Є. І. Шейгал визначає політичний дискурс як своєрідну знакову систему, в якій відбувається модифікація семантики функцій різних типів мовних одиниць і стандартних мовленнєвих дій [Шейгал 2000, с. 22].

І. В. Самойлова та О. В. Подвойська трактують політичний дискурс як «інституційне спілкування, яке використовує певну систему професійно-орієнтованих знаків, тобто характеризується власною субмовою (лексикою, фразеологією та пареміологією)» (тут і далі переклад наш. – А. О.) [Самойлова 2016, с. 236].

Політичний дискурс нерозривно пов'язаний з політичною комунікацією. Під таким типом комунікації розуміється комунікативна діяльність, покликана впливати на почуття громадян країни, викликати у них емоції, пропагувати різні ідеї, приймати необхідні рішення, закликати їх до певних дій тощо [Свинаренко 2017, с. 79].

Основи теорії політичного дискурсу були закладені у 50-ті роки ХХ ст. представниками двох філософських шкіл: кембриджської та оксфордської. При цьому неможливо не відмітити й те, що вони здійснили аналіз лінгвістичного контексту суспільної думки. Серед класичних робіт з цієї проблематики можна відзначити праці Т. А. ван Дейка, М. Фуко, Ю. Хабермаса, Р. Барта, та ін.. Не аби який внесок в дослідження зробили й

вітчизняні дослідники Є. І. Шейгал, О. М. Баранов, М. В. Ільїн, Г. Г. Почепцов [Романюк 2012, с. 201].

Лінгвістичні методи дослідження і лінгвістичні дані почали використовуватися в аналізі політичного дискурсу порівняно недавно. Основними типами лінгвістичного аналізу дискурсу були: синонімія (М. Пешо, П. Анрі, Ж. Пуату, Д. Малдідьєр), аргументація та синтаксис (Т. Трю, Ж. Зайдель), висловлювання (Л. Курдессес, П. Фіал, Е. Верон, П. Ашард), лексика (Р. Мун, Ж. Коммерет, Р. Моро, М. Турньєр), нарративні функції (Ж.-П. Фейє), риторика (К. Гільомен), семіотика (Р. Барт), граматики, а також антропологічні і соціолінгвістичні дослідження (Д. Паркін, Ж.-Б. Марселезі та ін.) [Герасимов 2002, с. 72].

На думку І. В. Самойлової та О. В. Подвойської, політичний дискурс англійською, німецькою та українською мовами потрібно відносити до числа лінгвоінтенсивних напрямів, та окрім того до сфери підвищеної мовної відповідальності. Адже, це офіційна мова державної влади, засоби впливу якої відрізняються від мовних засобів, які використовуються у художній, публіцистичній та розмовній мовах [Самойлова 2016, с. 236].

Усі типи публічних виступів і особливо політичних промов традиційно характеризуються великою кількістю лінгвістичних прийомів, які роблять їх переконливими і виразними. З цього приводу А. С. Гусева пропонує всі ці засоби розділяти на лексичні, стилістичні та граматичні [Гусева 2014, с. 82–83].

Як зазначає П. Б. Паршин, будь-який текст має здатність впливати на свідомість адресата з семіотичної точки зору. Але для політичного тексту мовленнєвий вплив є основною метою комунікації, на досягнення якої орієнтується вибір лінгвістичних засобів [Попов 2005].

На лексичному рівні мови науковці виділяють декілька характерних рис політичного дискурсу: широке використання професійної політичної термінології та часте вживання «високих», тобто книжкових слів; наявність мовних кліше та штампів, фразеологічних стійких виразів, запозичень. Для

промови, в якій демонструється висока щільність інформації, характерні загальноприйняті аббревіатури та скорочення, цитати [Самойлова 2016, с. 236].

У свою чергу Л. Куло приділяє увагу такому лексичному засобу, як займенник. Адже як і у випадку з метонімією, використання займенників, на її думку, може багато що сказати про те, яку відповідальність хоче нести оратор за певну ідею [Kulo 2009, с. 6]. При цьому неможливо не відмітити також деякі лексичні засоби, про які говорить А. Рощик, а саме, запозичення, неологізми та кліше [Roshchik]. Утім, А. С. Гусева робить акцент на формулах, які оратор використовує в своїх промовах: пряме звернення до аудиторії за спеціальним формулюванням, спеціальні формули в кінці мовлення, використовуючи тільки загальноприйняті терміни, оцінюючи прикметники, кліше та скорочення [Гусева 2014, с. 84]. Увагу привертає також ствердження І. В. Лосевої про те, що на лексичному рівні можуть відбуватися так звані лексичні ігри. Вони будуються на полісемії, а також на використанні омофонів та паронімів [Лосева 2016, с. 33].

Аналізуючи лексичний рівень, ми не можемо обійти стороною і стилістичний, який в політичному дискурсі має власні характерні риси. Через це постає питання, які ж стилістичні прийоми використовуються в політичному дискурсі? Щоб відповісти на це запитання, потрібно проаналізувати декілька джерел. Так, наприклад, Г. Розіна виділяє такі стилістичні засоби, які оратор може використовувати в політичних промовах: алюзія, метафора та метонімія [Rozina 2009, с. 115–118]. Перелік можна продовжити, спираючись на дослідження І. В. Лосевої, де вона додає евфемізми, які використовуються задля переходу політичного дискурсу до імпліцитної форми передачі інформації [Лосева 2016, с. 105]. Окрім того, свій внесок в даній сфері дослідження робить і А. Рощик. У своїх працях вона говорить про паралелізм та анафору. Науковець розглядає їх як найуживаніші прийоми, коли йдеться про стилістику [Roshchik]. Найбільш повний перелік стилістичних засобів політичного дискурсу подає

А. С. Гусєва. Серед них паралельні конструкції, повторення, перерахування, антитеза, градація, асиндетон, інверсія, евфемізми, метафора, метонімія і риторичне питання [Гусєва 2014, с. 84].

До граматичних засобів А. Назаренко відносить модальні дієслова, засоби модальності, емфатичні конструкції, риторичні запитання, перерахування, форми звертання, умовні структури, прямі і непрямі структури, цитати, вставні конструкції [Назаренко 2016]. А. С. Гусєва у своїй праці говорить про такі граматичні засоби, як використання певних категорій займенників та іменників, словесних конструкцій, а також характерного для промови відмінку та часу [Гусєва 2014, с. 84].

Отже, можна зробити висновок, що дискурс – це мисленнєво-комунікативна та когнітивно-комунікативна діяльність (узята в сукупності процесу і результату), в результаті якої і породжується текст (знаковий продукт). Політичний дискурс представляється як інституційне спілкування з набором певних професійно-орієнтованих знаків. Хоча лінгвістичні методи дослідження і лінгвістичні дані почали використовуватися в аналізі політичного дискурсу порівняно недавно, але вже існує багато праць, спрямованих на лінгвістичний аналіз промов політиків, особливо це стосується глав країн. Усі засоби, які оратор може використовувати в своїх промовах поділяються на лексичні, стилістичні та граматичні. Слід відмітити й той факт, що поширеною є думка про те, що образні засоби метафора та метонімія відіграють важливу роль у імпліцитній передачі інформації, адже багато чого адресант хотів би приховати або надати в завуальованій формі.

1.2 Промова як мовне та дискурсивне явище

У наш час промова відіграє велику роль у соціально-комунікативній сфері. Особливої уваги вона потребує в сфері саме політичної комунікації.

Адже за допомогою промови оратор може впливати на думки та настрої аудиторії, і представляє собою одне з найефективніших засобів впливу на слухача.

Із академічного тлумачного словника української мови ми дізналися про те, що промова – це публічний виступ з будь-якого приводу [АТСУМ]. На думку Г. М. Сагач, промова – це прозовий твір, який виголошується перед певною аудиторією, і має на меті переконати адресата у правильності думок оратора і за допомогою цього вплинути на його думки та волю [Плотницька 2011, с. 12].

Особливої уваги, у нашому випадку, заслуговує політична промова, адже наше дослідження пов'язано з політичними виступами. Л. І. Мацько визначає поняття політичної промови як заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ, який може включати в себе негативні та позитивні оцінки, певні факти, плани або перспективу політичних змін [Мацько 1999, с. 4].

Німецький дослідник Д. Грісвеле розглядає політичну промову в межах класичної риторики. Він стверджує, що це явище відбувається у формі комунікації, під час якої мовець повідомляє щось аудиторії, яка сприймає його та проявляє єдність відносно оратора та його промови [Grieswelle 2019, с. 152]. Науковець робить наголос саме на взаємозв'язку, який виникає між оратором та аудиторією, аніж на те, з чого складається цей тип промови.

Треба відмітити й той факт, що останнім часом вивчення політичної промови набуває актуальності в наукових працях багатьох лінгвістів. Це, у першу чергу, пов'язано із зростанням ролі політичної діяльності в сучасному суспільстві. В аспекті проблематики нашого дослідження не можливо не згадати праці А. Д. Белової, П. Г. Крючкової та К. С. Серажима [Белова 2003; Крючкова 2003; Серажим 2002]. У цих студіях певна увага приділяється вивченню політичних промов представників влади Великої Британії. Головна увага дослідників зосереджується на аналізі мовних засобів, рис,

притаманних ораторам, а також особливості аргументації текстів політичних діячів.

На основі характеру основної інтенції Є. І. Шейгал розглядає політичну промову як один із жанрів політичного дискурсу, а саме: агональний, до якого вона також відносить лозунги, рекламну промову, передвиборчі та парламентські дебати [Шейгал 2002, с. 9].

Розглядаючи питання політичної промови, ми не можемо залишити поза увагою такий жанр соціально-політичного ораторського мистецтва, як парламентська промова [Тележкіна 2015, с. 101–102]. Такої ж думки дотримується і дослідник І. М. Гавришина. На підставі того, що немовною діяльністю, яка має визначальне значення для кожного конкретного акту парламентського спілкування, є політична діяльність, вона включає тексти парламентських виступів до політичного дискурсу [Гавришина 2018, с. 24]. Приналежність політичної промови до політичного дискурсу підтримує також Х. Дацишин, яка вважає промову родом «політичної риторики», так би мовити, політичного красномовства, видами якого, на її думку, є мітингова промова, парламентська промова тощо [Дацишин 2012, с. 180].

Дослідження парламентського виступу викликає великий інтерес, оскільки, як відомо, у професійній діяльності парламентарія і будь-якого іншого політика значна частина часу припадає на усну комунікацію, спрямовану на вплив на аудиторію. Парламентська промова як особливе мовне та дискурсивне явище привертає увагу багатьох дослідників, серед яких потрібно відзначити В. І. Карасика, Є. І. Шейгал, Т. В. Юдіної, О. І. Воробйової, Г. Г. Хазагерова та ін. [Смирнова 2011, с. 4].

Окремої уваги заслуговують праці Г. Л. Рябокони, які найбільш повно відображають специфіку аналізу різноманітних особливостей парламентського дискурсу Великої Британії, а саме типологічних, прагмалінгвістичних та семантичних [Рябокони 2005, с. 87–97].

Звертаючись до поняття «парламентська промова», доцільно зазначити, що у свідомості більшості носіїв мови, як стверджує А. С. Констатинова,

формується помилкове судження, згідно з яким вищезгадана реалія асоціюється з парламентськими дебатами. Дослідник уточнює, що у теорії дискурсу і в політлінгвістичних дослідженнях тексту термін дебати використовується для позначення одного з типів дискусійних мовних дій [Константинова 2013, с. 11]. Отже, ці терміни не можна вважати синонімами.

Доцільно також зауважити, що різниця між політичною та парламентською промовами полягає в їх тематиці. Парламентські виступи, вимовлені під час одного засідання, тематично близькі, оскільки тема кожного виступу пов'язана з однією і тією же подією, що розглядається в ході цього засідання, наприклад, обговорення бюджету, будь-якого закону, заяви уряду та ін. [Гавришина 2018, с. 26].

Звертаючись до питання стилю, доцільно зазначити, що німецький дослідник Г. Калівода виділяє два стилі, які можна вважати переважними у парламентській промові: апелятивно-патетичний стиль, який використовується за часів кризи та під час обговорення питань, які пов'язані з великими соціальними проблемами; коли проблема має адміністративний чи організаційний характер, або коли вирішуються конкретні питання, кращим буде використовувати інформаційний та фактичний стиль [Kalivoda 2006, с. 11].

У свою чергу, С. Аверіна розглядаючи вимоги, яким повинна відповідати сучасна парламентська мова, підкреслює необхідність дотримання таких принципів, як правильність мови, точність, ясність, логічність, простота, багатство, стислість, чистота, жвавість та милозвучність. Науковець загострює увагу на тому, що ми часто ставимо на перше місце вміння правильно говорити, проте політичний діяч повинен вміти говорити не тільки правильно, але й добре. Науковець уточнює, що «говорити правильно» і «говорити добре» – речі взаємопов'язані, але не збігаються за значенням і обсягом. Парламентська промова, як і будь-яка інша, має власну стилістику. Стиль мови залежить від того, наскільки багатий словник політика, як він вибудовує аргументи (логіка, використання

цифр, фактів, приказок, афоризмів, цитат). Все вищеперераховане присутнє (або має бути присутнім) у мові парламентарія [Аверина 2005].

Згадаємо також розглянуті нами у першому підрозділі значення поняття «дискурс», яке асоціюють з мовою, міркуванням, розмовою, бесідою, діалогічною мовою, публічним виступом, поясненням, доводом, аргументом у суперечці, а також логічним міркуванням. Усі перелічені значення дають змогу окреслити сутність такого типу політичного дискурсу, як парламентська промова. Це мовлення у формі виступу, яке має діалогічний характер, і яке містить пояснення, доводи, аргументи та логічне міркування, яке в свою чергу необхідне для успішного та ефектного виголошення промови у парламенті.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що промовою можна вважати публічний виступ, який має за мету переконати адресата у правильності думок оратора і за допомогою цього вплинути на його думки та волю. Політична промова включає в себе негативні та позитивні оцінки, певні факти, плани або перспективу політичних змін. У свою чергу, до парламентської промови можна ставитися як до мовного явища політичного дискурсу, адже парламентська комунікація є частиною політичної діяльності.

1.3 Лінгвопрагматика і теорія мовленнєвих актів

Лінгвістична прагматика, або як її ще називають лінгвопрагматика – одне з порівняно нових напрямків у мовознавстві. Він акумулював в себе багато досягнень риторики, стилістики, соціо- та психолінгвістики.

Прагматика (від грец. *pragma* – «справа», «дія») область мовознавства, що вивчає функціонування мовних знаків у мовленні в аспекті відносини «знак – користувач знака» [ПР]. Саме поняття і термін прагматики були введені американським вченим Ч. Моррісом в кінці 30-х років ХХ століття.

Теорія знака у Ч. Морріса складається із трьох частин: семантики, тобто ставлення знаків до об'єктів; синтактики – відносин між знаками, і прагматики – відносини між знаками і мовцем [Норман 2009, с. 5].

За ствердженням Н. Зевахіної, прагматика – це лінгвістична дисципліна, що вивчає здатність носіїв мови виражати за допомогою окремих слів або синтаксичних конструкцій свої власні наміри і розуміти наміри співрозмовника, тобто з якою метою і чому він вимовив те чи інше висловлювання, виходячи з контексту, ситуації, в якій було виголошено висловлювання. Окрім того, вона вивчає способи, якими носії мови досягають своїх цілей в комунікації (спілкуванні) [Зевахіна 2009а, с. 2].

У свою чергу, І. П. Сусов визначає прагматику як «дослідження особливостей вживання мови з урахуванням актуальних контекстів мовного спілкування» [Сусов 2007, с. 89]. На думку Н. Д. Арутюнової, прагматика зосереджується на дослідженні мовних знаків та їхніх інтерпретаторів [Арутюнова 1985, с. 3].

Із самого початку мовознавча прагматика, за свідченням Ч. В. Морріса, явно орієнтувалася на філософський напрямок прагматизму, який був поширений у США з 70-х рр. XIX ст. і до середини XX ст. Він стверджував необхідність розв'язання життєво важливих проблем не на основі абстрактних спекулятивних міркувань, а з активних позицій в процесі цілеспрямованої практичної діяльності в безперервно мінливому світі [Сусов 2009, с. 17].

Доцільно також звернутися до праць В. В. Богданова, в яких він виділяє три фундаментальні напрямки прагматики: вчення про мовленнєві акти; вивчення правил і конвенцій мовного спілкування; а також дослідження, пов'язані з «характером знань та інформаційними потребами комунікантів» як конкретного наповнення мовленнєвих актів і пропозицій [Богданов 1996, с. 268–275].

На думку С. В. Мкртчян, звернення до прагматики пов'язано з комунікативною ефективністю стилістичного відбору мовних засобів з

метою його оптимізації. У лінгвістиці така проблематика не є новою. Вона привертає увагу багатьох науковців, а саме, П. Брауна і С. Левінсона, З. Вендлера, Г. П. Грайса, Т. А. ван Дейка, К. Кербрата-Оррекіоні, Ч. Морріса, Дж. Остіна, Дж. Ліча, Дж. Сьорля та ін. [Мкртычян 2012, с. 122].

Вивчення прагматики призвело до її екстраполяції на інші наукові сфери, зокрема, у лінгвістику. Лінгвопрагматика сформувалася у зв'язку з появою у 1960–70-х роках теорії мовленнєвих актів; а у її витоків стояли логіки – англієць Дж. Остін, американець Дж. Сьорль та ін. Слід додати й той факт, що ця наука вивчає вживання мови з урахуванням вікових, статевих, суспільно-статусних та професійних особливостей спілкування, а також конкретних умов і цілей мовленнєвого акту. Інакше кажучи, це вивчення поведінки мовних знаків в реальних процесах комунікації [Норман 2009, с. 8].

Ще одне визначення цього терміну подає науковець Є. М. Малюга. На її думку, лінгвопрагматика – це наука, яка розглядає мову як засіб, що використовується людиною в її діяльності, займається вивченням поведінки знаків у ситуаціях реального спілкування і робить акцент на вивченні зв'язку між знаками та їхніми користувачами [Малюга 2018, с. 233].

Отже, як стверджує Ф. С. Бацевич, дослідне поле сучасної лінгвопрагматики (принаймні з кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст.) включає всі ті умови, за яких людина використовує мовні засоби у спілкуванні. Це передусім умови адекватного добору й використання одиниць і категорій мови з урахуванням усіх конститутивних чинників з метою досягнення найефективнішого впливу на партнера (аудиторію, читачів) по комунікації [Бацевич 2009, с. 32].

Уваги також заслуговують дослідження англійського логіка Дж. Остіна. Він виявив три рівні мовленнєвого акту, які виокремлювалися за прагматичним критерієм ставлення мовця до висловлювання: локутивний, іллокутивний і перлокутивний [Остин 1986, с. 22]. Локутивний акт – забезпечити висловлювання змістом і референцією (співвіднести з

дійсністю), спродукувавши вислів; іллокутивний акт – надати вислову цілеспрямованість (висловити його комунікативну/іллокутивну мету); перлокутивний акт – вплинути на свідомість або поведінку адресата; створити нову ситуацію [Зевахіна 2009b, с. 5]. На думку Н. М. Горяїнової, послідовність дій для досягнення перлокутивного ефекту можна описати наступним чином: вибір мети → вибір стратегії → вибір тактики [Горяїнова 2009, с. 47].

Говорячи про іллокутивний акт, ми не повинні забувати про поняття «мовленнєвий акт», без якого стає неможливою мовленнєва діяльність. Як зазначає Дж. Лайонз, «дія – це процес, контрольований агентом; акт – це одиниця дії або активності» [Лайонз 2003, с. 252]. Проаналізувавши поняття запропоноване вищезгаданим лінгвістом, Л. Р. Безугла встановила, що мовленнєвий акт розуміється водночас як взаємодія і як процес. Інакше кажучи, висловлення ми розуміємо як продукт мовленнєвого акту [Безугла 2007, с. 76].

Що ж стосується типів мовленнєвих актів відповідно до їх іллокутивної мети, то Дж. Сьорль виокремлює репрезентативи (інформативні акти, асертиви), фіксують відповідальність мовця за повідомлення (інформацію) про деякі реальні або ментальні стани справ; директиви (акти спонукання, прескриптиви), які мають на меті спонукати адресата, щоб він здійснив дію; комісиви (обіцянки) – коли у адресанта є намір виконати заплановану дію; декларації (акти встановлення, вердіктиви) мають на меті оголосити деякий стан справ у світі; експресиви, під якими розуміється докір відносно слухача або третьої особи [Шелякин 2012].

Проаналізований теоретичний матеріал дозволяє зробити наступний висновок: лінгвопрагматика вивчає функціонування мовних одиниць у мовленні, а також відносини між висловлюванням, що говорять і контекстом (ситуацією) в аспекті людської діяльності з урахуванням вікових, статевих, суспільно-статусних та професійних особливостей спілкування, а також

конкретних умов і цілей мовленнєвого акту. За прагматичним критерієм ставлення мовця до висловлювання можна виділити три рівні мовленнєвого акту: локутивний, іллокутивний та перлокутивний. Беручи до уваги іллокутивну мету, можна виокремити такі різновиди мовленнєвих актів, як репрезентативи, директиви, комісиви, декларації та експресиви.

1.3.1 Поняття інтенції в сучасній лінгвістичній парадигмі. Дослідження феномена інтенціональності мовної поведінки залишається однією з актуальних завдань сучасної лінгвістики, до якого зверталися і звертаються в своїх наукових дослідженнях як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема, Дж. Остін, С. Фіш, Б. Фрейзер, Д. Гордон, Г. Лакофф, В. Левелт, Дж. Садок, П. Стросон, А. Вежбіцька, Р. Райт, В. Дем'яненко, І. Кобозева, Н. Формановська та ін. [Мощева 2012, с. 328].

Передовсім увагу привертає той факт, що, починаючи з Середніх віків, філософи висловлювали міркування про значення слова “*intentio*”. Так, у Блаженного Августина воно позначає спрямованість душі до мети. Слід зазначити й те, що А. Галес включає у визначення поняття *intentio* крім мети також «те, що дозволяє нам прийти до мети», долаючи тим самим дуалізм наміру і вчинку, що можна спостерігати і у Бонавентури, і у Фоми Аквінського [Колесова 2009, с. 28].

У більш пізні періоди історії вчення про інтенціональність свідомості продовжувало розвиватися. Наприклад, Ф. Brentano розуміє цей термін як віднесеність свідомості до реального чи уявного предмету [Куцевич 2016, с. 129]. На думку Е. Гуссерля, інтенціональність пов'язує суб'єкт і об'єкт і «покликана служити ніби мостом між ними – бути одночасно представником іманентного світу загальнолюдської свідомості і трансцендентного світу буття, предметності» [БСЭ 1972, с. 466].

Дж. Сьорль, представник сучасної філософії, впроваджує в науковий обіг такі поняття, як «попередні наміри» і «намір в дії». Перший тип передую

дії і формується на основі переконань і бажань, другий тип існує, поки суб'єкт знаходиться в дії [Серль 2004, с. 52].

Сучасні лінгвісти мають власні погляди щодо цього поняття. Як стверджує Л. Р. Безугла, термін «інтенція» походить від латинського *intention*, що перекладається як «увага», «намір» [Безугла 2007, с. 96]. Мати намір означає, що дія має певну мету, яка заснована на певних установках, менталітетах, мотиваціях, принципах або цінностях, закріплених у свідомості [Lange 2007, с. 16].

У свою чергу І. П. Сусов підкреслює, що існує два різні підходи до визначення інтенції. У «широкому» розумінні інтенція проявляється в якості домовної фази комунікації та визначає добір і комбінацію мовних одиниць, що відповідають ситуації спілкування, а також керують функціональним стилем і набором мовних засобів. У «вужькому» розумінні, науковець вважає, що інтенція зводиться до поняття іллокутивного акту, який представляє собою процес виявлення мовцем наміченої цілі та відбувається одночасно з процесом самого висловлення, яке ми називаємо локутивним актом [Сусов 1979, с. 101]. Отже, ми можемо стверджувати, що інтенція пов'язана зі змістом мовленнєвого акту.

Доцільно також розглянути думку Л. Р. Безуглої, яка запропонувала своє розуміння взаємозв'язку інтенції мовця і смислу мовленнєвого акту. Науковець пояснює, що інтенція представляє собою спрямованість людської свідомості на об'єкти і стани речей зовнішнього світу. Вона може проявлятися подвійно, по-перше, як репрезентаційна інтенція, що являє собою спрямованість свідомості на певний об'єкт – концепт або пропозицію, і, по-друге, як комунікативна інтенція, яка включає в себе намір адресанта донести до адресата свою репрезентаційну інтенцію і в такий спосіб вплинути на нього. Цей тип інтенції передбачає наявність у комуніканта іллокутивної і перлокутивної цілей і зумовлює формування смислу мовленнєвого акту [Безугла 2007, с. 101–102].

Як зазначає О. Д. Македонова, комунікативна інтенція напряду пов'язана з комунікативними стратегіями і тактиками. Адже стратегічна мета адресанта, як зазначає вчений, зумовлює його комунікативну інтенцію, яку вона трактує як осмислений або інтуїтивний намір, який, в свою чергу, визначає вибір комунікативної стратегії і тактики її втілення [Македонова 2017, с. 4].

Принагідно зазначимо, що діапазон комунікативних інтенцій, за ствердженням С. Шабат-Савки, доволі розлогий. У наш час ми можемо спостерігати появу різноманітних видів інтенцій: інформативна інтенція потрібна для того, щоб передати якусь інформацію і водночас передбачити реакцію реципієнта; питальна інтенція задля поставлення запитання адресату, з метою отримання відповіді заздалегідь невідомої адресанту; спонукальна інтенція вживається при необхідності висловити прохання або ввічливо запросити; оптативна інтенція використовується при експліцитному вираженні своїх бажань; інтерактивна інтенція має місце, коли адресанту потрібно налагодити контакт, вибачитися, сказати комплімент тощо; емоційно-оцінна інтенція знаходить своє вираження в емоційному відреагуванні на почуте або побачене, коли потрібно висловити оцінку та ін. [Шабат-Савка 2013, с. 44].

Проте вся ця інтенційна парадигма модифікується, видозмінюється залежно від того, хто і як говорить. Кожен соціум, на думку Л. Ставицької, модифікує семантику слова відповідно до комунікативно-прагматичних потреб та інтенцій [Ставицька 2000, с. 58]. На переконання В. Іванишина та Я. Радевича-Винницького суспільство не можливо вважати однорідним. Адже у ньому наявні різні прошарки, класи та стани, які представляють свої мовні інтереси і через це намагаються створити власну систему спілкування [Іванишин 1994, с. 133].

Виходячи із цього, С. Шабат-Савка виділяє такі типи комунікативних інтенцій (з урахуванням соціокультурного чинника): інтенції, зумовлені соціально-рольовим статусом комунікантів; інтенції, зумовлені віковими

характеристиками мовців; інтенції, позначені впливом гендерного чинника; та інтенції, зумовлені стереотипними комунікативно-поведінковими потребами мовця [Шабат-Савка 2013, с. 44].

Наприкінці можна зробити висновок про те, що у всіх основних типах тексту інтенція є базовою категорією, завдяки якій автор може обміркувати текст і потім створити його, а реципієнт може зрозуміти текст і відреагувати тим чи іншим чином.

Отже, підбиваючи підсумки, можна констатувати те, що інтенція бере свій початок ще до виголошення фрази, яка визначає добір і комбінацію мовних одиниць, що відповідають ситуації спілкування та наміру мовця відповідно до реципієнта. Тому ми можемо стверджувати, що інтенція напряду пов'язана зі змістом мовленнєвого акту. Проведене дослідження дає можливість констатувати, що саме через неоднорідність суспільства і відбувається модифікація інтенційної парадигми. Слід також зауважити, що комунікативна інтенція знайшла свій зв'язок з комунікативними стратегіями і тактиками, які ми розглянемо в наступному підрозділі.

1.3.2 Стратегії і тактики як інструмент реалізації інтенції. У зв'язку з політичними рішеннями, які приймаються у парламенті, актуальності набувають такі поняття, як «стратегія» і «тактика» або навіть «стратегічна» або «тактична поведінка» [Sarcinelli 2007; Raschke 2011]. Оскільки ця проблема активно вивчається багатьма науковцями, дослідники намагаються дати власне визначення цих термінів.

По-перше, говорячи про стратегії ми не можемо не згадати лінгвіста Л. В. Балахонську, яка в своїх працях використовує термін «комунікативна стратегія», розуміючи під цим макроінтенцію, яка відповідає загальному задуму комуніканта і яка реалізується протягом усього мовленнєвого акту. У «широкому» розумінні цього поняття, вона включає в себе планування процесу мовної комунікації в залежності від конкретних умов і типу

особистості комунікантів, а також реалізацію цього плану [Балахонская 2008, с. 40].

Дехто схильний розуміти під поняттям стратегії ланцюжок рішень одного з комунікантів, комунікативний вибір того чи іншого набору мовних дій і засобів мови. Відповідно до іншої точки зору, стратегію пов'язують із здійсненням набору певних цілей у процесі спілкування. Обидва підходи протиставляються один одному, або навпаки, розглядаються як такі, що схильні взаємодоповнюватися. Проте саме так як сукупність цих двох точок зору здатна найбільш чітко і повно розкрити багаторівневість і багатофункціональність мовного спілкування і його побудови [Иванова 2017, с. 40].

Розглядаючи поняття стратегії Н. О. Вишневецька, О. П. Козлова та О. М. Романова дійшли висновку, що стратегія передбачає планування дій, пов'язаних з соціальними відносинами. Такий тип відносин, і особливо соціальний контекст використання мови став у 70-х рр. ХХ століття актуальним лінгвістичним завданням. Дослідники звернулися знову до розумових процесів, які відбуваються в свідомості комунікантів, до проблеми співвідношення мови і мислення. Став формуватися когнітивний напрямок у лінгвістиці, де мовленнєва діяльність розглядається як один із способів пізнання світу, тому що мовленнєві і розумові процеси тісно взаємопов'язані [Вишневецкая 2017, с. 87].

У контексті прагмалінгвістичного підходу мовленнєва стратегія визначається як сукупність теоретичних ходів, які мовець запланував заздалегідь і які реалізує у ході комунікативного акту, спрямованих на досягнення комунікативної мети [Ерманова 2014, с. 224].

На думку І. В. Асадулліної, необхідно розрізняти поняття мовленнєвої стратегії від комунікативної. Як стверджує науковець, то до складу мовленнєвої стратегії не входять екстралінгвістичні компоненти комунікативної взаємодії, які притаманні комунікативній стратегії [Асадуллина 2016, с. 220]. Ми схиляємось до того, щоб ці поняття не вважати

синонімами. Адже, як зазначає В. В. Дранко, коли мова йде про мовленнєву діяльність, то екстралінгвістична реальність (наприклад, намір мовця, умови виголошення висловлювання, соціальні відносини між адресантом та адресатом) дає ключ до розуміння процесів функціонування мови. Їм приділяється особливе місце у дослідженні через те, що вони можуть безпосередньо визначати та модифікувати пропозиціональний зміст висловлювання [Дранко 2006, с. 193]. Тієї ж думки дотримується і Є. М. Малюга, яка стверджує, що такі екстралінгвістичні фактори, як намір говорити, умови проголошення висловлювання, соціальні відносини між адресантом та адресатом допомагають зрозуміти процеси функціонування мови [Малюга 2010, с. 11].

На думку Л. А. Заворуєвої, мовленнєва стратегія нерозривно пов'язана з мовленнєвою тактикою, яка дуже динамічна, що забезпечує гнучкість стратегії та оперативне реагування на ситуацію [Заворуєва 2011, с. 171].

Термін «тактика», як пояснює німецький науковець К. Шуберт, у більш вузькому сенсі відноситься до того, як робиться спроба досягти певної мети або, в більш широкому сенсі, до окремих кроків для цілеспрямованої реалізації загальної концепції [Schubert 2003, с. 297].

Заслуговує на увагу і праця Й. Рашке, в якій досліджується історія становлення цього терміну і підкреслюється, що термін «тактика» до певного періоду вживався тільки у військовому контексті. Починаючи з кінця XVIII століття цей термін був прийнятий і в політиці: «концептуальна історія політичної стратегії почалася незадовго до 1914 року» [Raschke 2007, с.64].

А. О. Горячев, у свою чергу, визначає мовленнєву тактику як ланцюжок мовленнєвих ходів, які використовуються адресантом згідно набору власних інтенцій і застосовуються в процесі мовного спілкування для досягнення конкретної мети в рамках стратегії спілкування [Горячев 2010, с. 280].

Науковець Л. А. Заворуєва також додає, що кожна тактика спрямована на вираження окремого комунікативного наміру адресата. Сутність застосування конкретної тактики, на її думку, і полягає в тому, щоб змінити

конфігурацію певних параметрів в потрібному напрямку, посилити якість бажання, змінити оцінку, трансформувати образ будь-якої ситуації [Заворуєва 2011, с. 171].

На відміну від попереднього підходу, Л. Р. Безугла використовує терміни «дискурсивна стратегія» і «дискурсивна тактика». Під першим вона розуміє когнітивно-прагматичну програму спілкування, яка ґрунтується на мотивах мовця й визначає характер реалізації комунікативних актів у дискурсі. Під другим – спосіб реалізації стратегії, що впливає на вибір мовця засобів здійснення комунікативних дій [Безугла 2007, с. 84–85]. Зазначений вище погляд на визначення понять стратегії і тактики підтримує і Т. С. Юшина. У своїй праці вона також використовує терміни «дискурсивна стратегія» та «дискурсивна тактика» [Юшина 2014, с. 7]. Тому ми можемо зробити висновок, що вибір слова «дискурсивна» не є випадковим, адже ці поняття дослідники використовують, коли мова йде про певний дискурс.

Інтенція і стратегія також мають деякі спільні риси. Л. В. Суховецька стверджує, що такими рисами виступають зв'язок із кінцевою метою спілкування, із феноменом впливу на адресата, наявність когнітивного та соціального планів, глибинний зв'язок із мотивами, потребами та бажаннями. Науковець стверджує, що інтенція має ментально-психічну природу, а стратегія – ментально-комунікативну [Суховецька 2018, с. 5].

Однією з проблем, що стосуються комунікативних стратегій, є той факт, що наразі не затверджена єдина загальновизнана класифікація комунікативних стратегій, оскільки дослідники в основу закладають абсолютно різні критерії для аналізу ступеня мовленнєвого впливу [Иванова 2017, с. 41]. О. С. Иссерс стверджує, що вичерпна повна класифікація стратегій є досить скрутним феноменом, зважаючи на різноманіття комунікативних ситуацій [Иссерс 2008, с. 15].

Сучасна політична лінгвістика проводить дослідження, серед яких важливе місце займає розгляд стратегій і тактик політичної комунікації. Тим не менш, аналіз великої кількості праць за цією тематикою засвідчує те, що

поки немає єдиних критеріїв для систематизації стратегій і тактик в політичному дискурсі. Вони виявлялися, групувалися і описувалися дослідниками. Аналогічні стратегії у різних класифікаціях отримують подібні найменування: стратегія дискредитації і нападу (О. М. Паршина) і стратегія дискредитації опонента (К. Є. Калінін). Стратегія самопрезентації, що виділяється двома вищезгаданими науковцями, має різний набір тактик. Деякі тактики відносяться до двох стратегій одночасно. Відбувається розширення або звуження понять, наприклад, О. М. Паршина виділяє тактику заклику в рамках агітаційної стратегії, у той час як К. Є. Калінін заклик розглядає як окрему стратегію [Паршина 2005, Калінін 2009, Шейгал 2009].

Найбільш вичерпну класифікацію, на наш погляд, подала Л. Р. Безугла, яка виділила такі дискурсивні стратегії та відповідні тактики [Безугла 2007, с. 86]:

1. Риторичні стратегії, що полягають у передбачуванні ефективності впливу на адресата, реалізуються через тактики категоричності, умовляння, наполягання, переконання, поступки, утішання тощо.

2. Регулятивні стратегії, що диктуються міркуваннями регулювання інтеракції, демонструються у тактиках вичікування, завершення діалогу, контролю над ініціативою чи її перерозподілу тощо.

3. Змістовні стратегії, ті, що пов'язані зі змістом мовленнєвого акту втілюються у тактиках заперечення, коментування, наведення прикладу, зміни теми та ін..

4. Соціальні стратегії, які спрямовані на підтримку або ушкодження соціального обличчя співрозмовників, спостерігаються у тактиках підвищення, зниження, ушкодження або збереження обличчя, установки на конфлікт, вуалювання тощо.

5. Психологічні стратегії, що зумовлені психологічним станом мовця та його моральними установками, матеріалізуються у тактиках емоційного налагоджування, жарту, осуду, мовчання тощо.

6. Етнокультурні стратегії, які залежні від культурно-специфічних і національних норм комунікації, виражаються за допомогою тактики імпліцитних мовленнєвих актів, у яких використовуються прислів'я, фразеологізми, алюзії та афоризми.

7. Естетичні стратегії, що пов'язані з естетикою мовленнєвого висловлювання, втілюються у тактиках грайливості, комічного ефекту, розваги тощо [Безугла 2007, с. 86–89].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що у кожній ситуації спілкування використовується своя стратегія. Під стратегією розуміється усвідомлення ситуації в цілому, визначення напрямку розвитку й організація впливу в інтересах досягнення мети спілкування. Стратегія, у свою чергу, реалізується в мовленнєвих тактиках, під якими розуміються мовленнєві прийоми, що дозволяють досягти поставлених цілей в конкретній ситуації. Терміни «комунікативна стратегія» і «мовленнєва стратегія» не використовуються як синоніми, якщо до уваги беруться екстралінгвістичні компоненти. Слід зазначити, що не існує однієї всеосяжної класифікації стратегій і тактик, через те, що одне і те ж саме явище можна описувати із застосуванням різних термінів.

1.4 Класифікація стилістичних засобів

Кожне повідомлення має певну експресивність, яка є важливим компонентом авторської стратегії та функції мовленнєвого повідомлення в цілому. Під цим поняттям розуміють семантико-стилістичну категорію, яка виражає здатність мовних одиниць відображати емоційні та оцінні погляди суб'єкта мовлення [Панченко 2014, с. 119]. Звертаючись до визначення експресивності, доцільно зазначити, що вона виражається при застосуванні стилістичних прийомів та експресивних засобів.

Передовсім увагу дослідників зосереджено на дослідженні визначень тропу та стилістичної фігури. Є. В. Ключев вважає, що у тропі поєднуються мовна одиниця, тобто слово або словосполучення, і «привид» іншої мовної одиниці. Фігуру дослідник трактує як тип структури, який теж передбачає наявність «примари», серед яких науковець виокремлює два різновиди: «привид порядку», де не має смислової впорядкованості (паралелізм, анафора та ін.), і «привид безладу» там, де наявна смислова впорядкованість, сюди можна віднести, наприклад, інверсію [Ключев 2001].

Як зазначає Л. П. Єфімов, тропи – це слова та словосполучення, які вживаються у переносному значенні і які не можуть існувати поза контекстом, адже вони формуються у певному мовленнєвому акті. На відміну від тропів стилістичні фігури не утворюють образів. Вони використовуються задля підвищення виразності мовлення та підсилення його емоційності за допомогою синтаксичних структур [Єфімов 2004, с. 11–12].

У сучасному світі існує велика кількість класифікацій стилістичних засобів, розроблених лінгвістами і літературознавцями в усьому світі, де кожен намагається запропонувати власний підхід. Незважаючи на те, що багато вчених займалося цим питанням, ми не можемо стверджувати, що існує класифікація, яку можна було б вважати загальноживаною.

Уваги заслуговує праця британського вченого Дж. Ліча, який один із перших зробив спробу перетворити традиційну систему класифікації стилістичних засобів на більш сучасну, що побудована за принципом розмежування між мовною нормою та парадигматичними і синтагматичними відхиленнями від лексичних та граматичних норм [Leech 2007, с. 46]. Інакше кажучи, в основу класифікації Дж. Ліча покладено принцип розрізнення між мовною нормою і відхиленням від літературної мови.

Слід зауважити, що увагу багатьох науковців, зокрема І. Р. Гальперін, В. А. Кухаренко та І. В. Арнольд, зосереджено на рівневому підході [Гальперин 1981, Кухаренко 2000, Арнольд 2002].

Так, наприклад, за твердженням І. В. Арнольд, існує 3 рівні, які характерні для певних стилістичних прийомів:

- а) лексичний рівень – для тропів;
- б) синтаксичний рівень – для стилістичних фігур;
- в) звуковий рівень – для інструментовки (евфонії) [Арнольд 2002, с. 87].

Подібна точка зору міститься у роботі І. Р. Гальперіна, де також наявні 3 рівні стилістичних засобів:

1. Фонетичні, до яких він відносить звуконаслідування, алітерацію, риму та ритм.

2. Лексичні, які дослідник поділяє на 3 групи, в основу яких покладено різні принципи взаємодії:

- а) різних рівнів значення слова: словникового та контекстного (метафора, метонімія, іронія), логічного та номінативного (антономазія), логічного та емотивного (епітет, оксюморон, вигуки);
- б) між двома лексичними значеннями, одночасно матеріалізованими у контексті (порівняння, перифраз, евфемізм, гіпербола);
- в) стійких словосполучень у контексті (кліше, прислів'я та приказки, епіграми, алюзії, декомпозиція стійких виразів).

3. Синтаксичні, у свою чергу, поділяються ще на 4 підгрупи:

- а) композиційна модель синтаксичного розміщення, яка будується за допомогою інверсії, відокремлених або паралельних конструкцій, повтору, перерахування, ретардації, клімаксу, антитези;
- б) тип зв'язку окремих частин, який буває сполучниковим (полісиндетон) та безсполучниковим (асиндетон);
- в) індивідуальне використання розмовних конструкцій, особливість яких спостерігається під час застосування еліпсису, апозіопезису, авторських питань в оповіданні, непрямой мови;
- г) передача структурного значення за допомогою риторичних запитань та літоти [Гальперин 1981, с. 138–249].

Схожі погляди знаходимо в працях В. А. Кухаренко, класифікація якої, як і І. Р. Гальперіна, заснована на рівневому підході:

1) фонографічний рівень, на якому виділяється алітерація, асонанс та звуконаслідування;

2) морфологічний рівень, на якому фігурують такі прийоми, як повтор морфеми та використання okazіоналізмів;

3) лексичний рівень, на якому функціонує метафора, метонімія, синекдоха, гра слів, іронія, епітет, гіпербола, перебільшення та оксюморон;

4) синтаксичний рівень, на якому виділяється полісиндетон, асиндетон, приєднання, різні типи пропозицій, еліпсис тощо. Сюди ж дослідник додає лексико-синтаксичні стилістичні прийоми такі, як антитеза, ретардація, порівняння, літота і перифраз [Кухаренко 2000, с. 67].

Вагомий внесок також зробив Є. В. Ключев, який запропонував вичерпну класифікацію стилістичних засобів, які він поділяє на:

1) тропи, які дослідник поділяє на:

а) власно тропи, що пов'язані з порушенням критерію істинності, наприклад, метафора, катахреза, синестезія, епітет, алегорія, прозопопея, метонімія, синекдоха, антономазія, оксюморон, антитеза, емпіза, клімакс, антиклімакс, амфіболія, зевґма та ін.;

б) не власно тропи, які порушують критерій ширості, такі як апосіопеза, паралепсис, перифраз, літота, алюзія, гіпербола, риторичне питання, риторичне звернення, риторичний вигук, евфемізм тощо.

2) стилістичні фігури, які бувають двох видів:

а) мікрофігури, в яких трансформація відбувається у складі структури слова (апокопа, синкопа, метатеза, дієреза, епентеза, алітерація, аферезис та ін.);

б) макрофігури, які пов'язані із трансформацією структур речень та більш крупних синтаксичних одиниць. Серед них дослідник виокремлює:

- конструктивні фігури, що роблять синтаксичну структуру більш збалансованою, в основному за рахунок будь-якого роду повторів (паралелізм, анафора, епіфора, хіазм, анадиплозис, симплока, полісиндетон, асиндетон тощо);
- деструктивні фігури, які руйнують синтаксичні структури за рахунок будь-якого роду усікань синтаксичних конструкцій (інверсія, еліпсис, гіпербатон, парцеляція, акумуляція та ін.) [Клюев 2001].

На окрему увагу заслуговує дослідження О. М. Мороховського, який розглядає тропи у контексті семасіології і поділяє їх на 3 групи:

1. Засоби виразності чи фігури заміщення, до яких відносять:
 - а) фігури кількості (гіпербола, мейозис, літота);
 - б) фігури якості (метонімія, синекдоха, перифраз, евфемізм, алегорія, антономазія, персоніфікація, іронія).
2. Стилiстичні прийоми чи фігури суміщення, які підрозділяються на:
 - а) фігури тотожності (синоніми-уточнювачі / замітники та порівняння);
 - б) фігури нерівності (клімакс, анти клімакс, зевґма);
 - в) фігури протилежності (оксиморон та антитеза) [Мороховский 1984, с. 163–166].

В окремих дослідженнях, наприклад, наукових працях М. П. Брандеса, можна спостерігати інший підхід до розмежування тропів та фігур. Як зазначає лінгвіст, тропи – це фігури заміщення, а стилістичні фігури – це фігури суміщення [Брандес 2004, с. 366–375].

Особливої уваги потребує думка Н. А. Сирми, яка виокремлює третій вид стилістичного засобу – схему, яка в залежності від задуму автора, може інтерпретуватися в одному тексті, як троп, а в іншому, як фігура мовлення [Сърма 2007, с. 5].

Таким чином, ми можемо стверджувати, що кожне повідомлення мовець наповнює експресивністю, яка залежить від його емоцій та ставлення до реципієнта. Аналіз існуючих класифікацій стилістичних засобів дає можливість зробити наступний висновок: у різних підходах до визначення тропів та фігур спостерігається відмінність у розумінні термінології, а також принципів, покладених в основу класифікацій. Слід зауважити, що багато лінгвістів представляють вичерпні класифікації, але одне питання залишається відкритим, яку з них все ж таки вважати загальноновживаною?

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА ЛІНГВОСТИЛИСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ПРОМОВ ТЕРЕЗИ МЕЙ

2.1 Тереза Мей як мовна особистість

Антропоцентрична парадигма дослідження, що зайняла у другій половині ХХ століття домінуючі позиції у лінгвістиці, висунула як свою головну мету вивчення людини в усіх її іпостасях по відношенню до мови – «людину, що говорить», «мовну особистість», «комунікативну особистість», «культурну ідентичність», але перш за все – мовну особистість, тобто особистість, виражену у мові [Салимова 2012, с. 1514].

Під поняттям «мовна особистість» слід розуміти «сукупність здібностей і характеристик людини, що обумовлюють створення і сприйняття нею мовних творів (текстів), які розрізняються ступенем структурно-мовної складності, глибиною і точністю відображення дійсності, певною цільовою спрямованістю» [Караулов 1987, с. 49].

Не аби яке значення має зв'язок мови та людини, адже неможливо характеризувати людину, не беручи до уваги її мову. Формування мовної особистості, на думку Л. В. Ухової, підпорядковується трьом факторам впливу: соціальному, національно-культурному і психологічному. По-перше, особистість є осередком і результатом соціальних закономірностей; по-друге, вона є продуктом історичного розвитку етносу; по-третє, її мотиваційні схильності виникають з пристосування біологічних спонукань, соціальних і фізичних умов до психологічної сфери людини [Ухова 2014, с. 50].

Ураховуючи різні типи мовної особистості, ми можемо стверджувати, що Тереза Мей відноситься до фатичного типу, який надає перевагу стилю дружньої комунікації і прагне до зменшення дистанції між комунікантами.

Слід також зауважити, що прем'єр-міністр звертає більшу увагу саме на процес спілкування, а не повідомлення. Вона намагається підібрати правильні слова та знайти відгук у реципієнта. Зміст повідомлення також є важливим, але все залежить і від того, як це буде подано адресату.

Також маємо зауважити, що Терезу Мей як мовну особистість частково можна віднести і до раціонально-аналітичного типу, адже вона прагне до об'єктивної манери мовлення і аргументованого стилю та приділяє увагу інформативному аспекту спілкування. Зазначимо також, що цей тип мовної особистості повинен мати низький ступінь емоційної складової, але у нашому випадку мовець активно використовує емоційну оцінку, що не є притаманним цьому типу. Таку емоційність, на наш погляд, можна пояснити гендерною належністю прем'єр-міністра.

Характер людини найяскравіше виявляється в інтеракції, залежно від того, як людина будує відношення зі своїм комунікативним партнером. Тому доречно поділяти комунікативні риси характеру за здатністю до кооперативної поведінки в повсякденній комунікації. На думку К. Ф. Седова, в основу класифікації покладено єдиний критерій: домінуюча настанова по відношенню до учасників спілкування [Седов 2000]. Кооперативний тип мовної поведінки відрізняється домінуючою настановою в спілкуванні з комунікативним партнером. На рівні комунікативної поведінки вони проявляються у кооперативно-актуалізаторському підтипі мовної особистості, який відображає вищий рівень комунікативної компетенції людини за здатністю до мовної кооперації. У цьому випадку мовець керується основним принципом, який можна визначити як прагнення поглянути на ситуацію, що зображується у промові, очима співрозмовника.

Прем'єр-міністр як домінантна мовна особистість у спілкуванні демонструє ініціативу та настирність. Основою її іллокутивних намірів стає бажання впливати на адресата, переконати його у своїх поглядах. Принагідно зазначимо, що Тереза Мей виступає також як мобільна мовна особистість, яка швидко та голосно вимовляє свої промови, а також може легко змінювати

мовленнєві засоби в залежності від ситуації, характеру співрозмовника, теми спілкування.

К. Ф. Седов виділяє три типи мовних стратегій в комунікативному конфлікті і на їх основі – три типи мовних особистостей: інвективний, куртуазний та раціонально-евристичний [Седов 2000, с. 180]. Спираючись на цю класифікацію, Терезу Мей можна схарактеризувати як куртуазний тип, який відрізняється підвищеним ступенем семіотичності мовної поведінки, яка зумовлена тяжінням мовця до етикетних форм соціальної взаємодії. Вона також має деякі властивості раціонально-евристичного типу, адже у ситуації конфлікту вона спирається на розсудливість. Гострих негативних висловів та конфліктних ситуацій вона намагається уникати.

Проаналізувавши парламентські промови Терези Мей, ми можемо стверджувати, що вона є повнофункціональною (елітарною) особистістю, людиною з вищою освітою, яка має певні мовленнєві навички та дотримується норм мови. Як бачимо, мовна характеристика носіїв елітарного типу мовної культури будується на двох положеннях, які відповідають критеріям гарної літературної мови: нормативному (відповідність літературно-мовним нормам) і комунікативно-стилістичному (ефективне використання мови в різних сферах спілкування) [Ашева 2013, с. 22]. Дотримання цих критеріїв свідчить про наявність у неї необхідної мовної культури, що дозволяє мовцю розмежовувати різні форми мови і різні ситуації спілкування.

Важливо зауважити, що носій елітарного типу мовної культури здатний використовувати мову і як засіб спілкування, і як інструмент впливу, оскільки таким особистостям властиво майстерне володіння риторичними прийомами, яке становить риторичний ідеал [Ашева 2013, с. 23]. Не випадково носія зразкової мови називають «оратором», який представляється нам як красномовна людина, яка вміє говорити публічно, а також володіє мовною майстерністю.

Отже, як вже було зазначено, носій елітарного типу мовної культури повинен мати високий ступінь красномовства. Тереза Мей як елітарна мовна особистість характеризується такими рисами: глибоким знанням мовної системи і норм літературної мови, що діють на цьому етапі її розвитку; високим рівнем стилістичної культури, що забезпечує комунікативну доцільність мови; високим рівнем комунікативної культури, забезпечує дотримання етичних норм спілкування, повагу до співрозмовника і аудиторії; володінням риторичними прийомами, умінням переконувати, доносити свою позицію до аудиторії в різних ситуаціях спілкування; здатністю створювати тексти різних стилів і жанрів; дотриманням норм моралі. Сукупність цих властивостей забезпечує формування мовленнєво-поведінкового еталона, якому відповідав би носій елітарної мовної культури як її типовий представник.

Як представник певної культури, мовна особистість, незалежно від своєї волі, «вбирає» національні звичаї і продукує відповідний менталітет, який проявляється на підсвідомому рівні в її мовленні. Саме цей факт сприяє розгляду мовної особистості в лінгвокультурологічному та етнолінгвістичному аспектах. На підставі цього, ми можемо виділити такий тип мовної особистості, як етнокультурний, який отримує аксіологічну кваліфікацію з боку носіїв інших культур і мов. Стосовно Терези Мей, слід зазначити, що вона належить до типу англійської (ширше – британської) мовної особистості.

Одна з найвідоміших британських відмінних рис – вірність традиціям. Будучи досить допитливою нацією, англійці можуть досліджувати особливості інших культур, навіть захоплюватися ними, але при цьому зберігати власну індивідуальність. Будинок для англійця – це його фортеця і надійний притулок від усіх проблем та лих. Цієї ж точки зору дотримується і Тереза Мей, яка в своїх промовах до парламенту не аби яку увагу приділяє безпеці та благополуччю англійської родини.

Наступна особливість англійського національного характеру – це самовладання. Прем'єр-міністр Великої Британії демонструє добру витримку і холонокровність, а також здатність володіти собою під час парламентських дебатів. Під час бесіди з членами парламенту вона не забуває про правила гарного тону, що допомагає їй відповідати еталону англійської мовної особистості.

Не аби яке значення має той факт, що англійці мають частку марнославства. Впевненість англійців у тому, що в їхній країні живеться краще, ніж в інших, незмінна. Багато прикладів цієї властивості характеру ми можемо знайти в промовах Терези Мей, яка не раз стверджувала, що Велика Британія є найкращою державою. Це водночас єдина, сильна та могутня країна, яка має тільки найкращих полісменів, робітників медичної служби та навіть водіїв, які допомагають процвітанню економіки. Кожен робить свій внесок у розвиток країни, щоб вона була кращою, аніж зараз.

Таким чином, усі розглянуті вище типи мовної особистості служать підтвердженням того, що особистість не представляється поза соціумом, поза певного культурного співтовариства, поза етносу. Представлені вище типології відіграють важливу роль у характеризуванні мовної особистості і комунікативної поведінки Терези Мей, відбору і використанні лексичних засобів, побудови спілкування між адресантом та реципієнтом, у використанні різних жанрів мовного спілкування.

2.2 Лінгвопрагматичні особливості парламентських промов Терези Мей

У нашому дослідженні експлікуються різноманітні комунікативні стратегії і тактики прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей в англійському парламенті, особливості яких будуть розглянуті нижче. Парламентська промова є виступом, який за формою можна вважати

монологом, в якому мовець має можливість представити всю потрібну інформацію та досягти поставленої мети.

Конкретні стратегії і цілі, а також умови здійснення певних дій, які відповідають цій стратегії, можуть бути закріплені за певними соціальними інститутами або за певними соціальними ролями, адже для кожної окремої ситуації, місця та положення в суспільстві характерні власні комунікативні стратегії і тактики. Кожна тактика спрямована на вираження окремого комунікативного наміру адресата.

Власні спостереження і спеціальні дослідження в цьому плані показали, що репертуар стратегій у парламентських промовах Терези Мей охоплює стратегію встановлення і підтримування контакту (31,2%): тактика компліментарної інтеракції, тактика виявлення турботи щодо потреб адресата або третьої особи; стратегія маніпулятивного впливу (17%): ціннісно-орієнтована тактика; стратегія закликів (9,4%): тактика закликів до відносно-означеного адресата; стратегія вуалювання (8,8%): тактики підвищення та пониження адресата або третьої особи; стратегія забезпечення стабільно-гармонійного спілкування (20%): тактика демонстрації оптимістичного настрою, тактика залучення адресата до спільної діяльності, тактика обіцянки; стратегія прецеденту (2,4%): тактики позитивного та негативного прецеденту; стратегія осуду (4,7%): тактика вираження обурення; стратегія застереження (5,3%): тактика експлікації семи *danger*; стратегія інформування (1,2%): тактика апеляції до кращого досвіду. Ми повинні зазначити, що деякі з них вже були предметами нашого дослідження у статті «Лінгвопрагматичні особливості парламентських промов Терези Мей» [Костюкова 2019]. Але вони потребують подальшого аналізу. Отже, розглянемо їх на практиці більш детально.

Для реалізації **стратегії встановлення і підтримування контакту** оратор спирається на **тактику компліментарної інтеракції**, яка вказує на те, що адресант ставиться з повагою до адресата і виражає це так, щоб він помітив, на що саме хотів би в свою чергу звернути увагу мовець, наприклад:

“... we have already announced plans **to provide £4million** in funding to London, Greater Manchester and the West Midlands to tackle their gang, guns and knives problem.”; “**We are providing a further £4 million** over two years to community organisations working to stop young people becoming involved in gangs, help young people get out of gangs, and support parents to help their children.” [May 2011]. У цьому фрагменті за допомогою слів *provide* і *£4 million* прем'єр-міністр підкреслює щедрість влади, яка намагається запобігти створенню та поширенню криміналізованих угруповань у Великобританії. Особливо це стосується молодих людей, які можуть мати в майбутньому гарні перспективи.

У наступній частині промови спостерігається використання числівників *£12 million*, *£2 million*, *£6 million* і *£1 million*, які допомагають мовцю продемонструвати той факт, що навіть десятків мільйонів не шкода, коли постає питання щодо безпеки громадян і країни в цілому. Уряд не тільки повинен захищати батьківщину, але й спостерігати за дотриманням закону задля того, щоб усі люди на цій території були рівними: “*Since November 2014, we have committed to investing £12 million of which £6 million has already been spent to reinforce security at our juxtaposed ports in Northern France. ... In addition, we have funded a £2 million upgrade of detection technology and boosted our dog searching capability by another £1 million.*” [May 2015].

Реалізація тактики компліментарної інтеракції спостерігається також у наступному реченні: “*And it is turning because of the **bravery and dedication** of the men and women of our police forces.*” [May 2011]. Застосовуючи іменники *bravery* і *dedication*, мовець має на меті висловити щиру вдячність полісменам, які зберігають спокій на вулицях по всій країні. Слова, які вказують на те, що країна може пишатися своєю службою правопорядку.

У подальшому наочному прикладі оратор використовує прикметник *clear*, щоб звернути увагу адресата на те, що їх осудження було явним та чітким, що їх позиція щодо незаконних ракетних і ядерних випробувань непохитна не тільки стосовно Північної Кореї, але й інших країн загалом: “... ”

and reaffirmed our **clear** condemnation of North Korea's aggressive and illegal missile and nuclear tests.” [May 2017b].

В іншому фрагменті промови логічний наголос робиться на фразі *the UK is playing its full part*. Тереза Мей запевняє парламент у тому, що Великобританія буде і далі брати активну участь в операції «Софія» і вказує на те, який внесок вони зробили у співпрацю з ЄС: “*First on migration, **the UK is playing its full part**. The Royal Navy has intercepted 172 smuggling boats and saved over 12,000 lives since Operation Sophia began.*” [May 2017b].

Ще одним прикладом може слугувати речення: “*I am sure the whole House will want to **once again pay tribute to the bravery and professionalism** of our emergency services and armed forces in responding to this incident, as well as the doctors and nurses who are now treating those affected.*” [May 2018a]. За допомогою слів *once again pay tribute*, а також іменників *bravery* та *professionalism* Тереза Мей бажає повторно привернути увагу аудиторії до нещодавнього інциденту та підкреслити якості працівників аварійної служби та збройних сил, а також лікарів та медсестер, які займалися лікуванням потерпілих. Мовець в котрій раз імпліцитно висловлює те, що вони можуть покластися на служби порятунку своєї країни навіть в такий складний для них час.

У наступному фрагменті промови тактика компліментарної інтеракції реалізується через акцентування уваги на іменниках *fortitude* і *calmness*. Тереза Мей пишається тим, що жителі Солсбері зуміли зберегти спокій під час жахливих випробувань, які випали на їхню долю: “*I want to pay tribute to the **fortitude and calmness** with which people in Salisbury have responded to these events...*” [May 2018a].

Для того, щоб привернути увагу адресата, за допомогою слів *They have opened their hearts and homes*, мовець спирається на вчинок мешканців Кенсінгтона, які, у свою чергу, продемонстрували ідеал, який потрібно наслідувати. Усі англійці, за словами Терези Мей, повинні бути такими ж відкритими, співчущаючими та найголовніше – єдиними. Вони не повинні

забувати, як виглядає справжня спільнота. *“I want to pay tribute to the people of Kensington. They have opened their hearts and homes to people affected by the fire, coming together and showing what a real community looks like.”* [May 2017a].

У черговому фрагменті прем'єр-міністр Великобританії має на меті за допомогою виразів *we will not leave our ... allies behind* і *we will never hide behind the protection provided by others* зробити логічний наголос на тому, що влада не має наміру залишати своїх союзників. Вони, як і завжди, можуть розраховувати на поміч та підтримку Сполученого Королівства. Досить емоційно адресант передає свої думки щодо того, що Велика Британія не стане ховатися за спиною інших, адже вона сама також повинна надавати захист, а це також вимагає певних двосторонніх дій. Таким чином, якщо вони виступають за роззброєння іншої країни, вони повинні зробити теж саме. Тереза Мей переконана у тому, що не можна вимагати чогось від інших, якщо ти сам проти цього: *“Britain is going to leave the European Union, but we are not leaving Europe. And we will not leave our European and NATO allies behind. ... And we will never hide behind the protection provided by others while claiming the mistaken virtue of unilateral disarmament.”* [May 2016].

Виявити особливості реалізації тактики компліментарної інтеракції може наступне речення: *“We have been clear that we cannot agree to anything that threatens the integrity of our United Kingdom.”* [May 2018c]. Емфатичний наголос робиться на словах *integrity* та *united*, в яких міститься головний зміст повідомлення. Сполучене Королівство не може бути не цілісним, адже сила та міць – це невід'ємні компоненти єдності.

У наступному фрагменті промови Тереза Мей має на меті за допомогою виразу *to look the British people in the eye* зробити акцент на турботливості, яку вона проявляє відносно своїх співгромадян, які у свою чергу, як зазначає мовець, повинні знати, як йдуть справи в уряді і чи робить він все від нього залежне? Громадяни не повинні залишатися в незнанні, адже воно породжує багато незрозумілостей, які перетворюються у питання та недовіру до влади:

“... *Mr Speaker, I need to be able to look the British people in the eye and say this backstop is a temporary solution.*” [May 2018c].

Наступною тактикою, яка допомагає реалізації **стратегії встановлення і підтримування контакту**, можна вважати **тактику виявлення турботи щодо потреб адресата (або третьої особи)**, яка використовується для формування дружної атмосфери спілкування, в якій демонструється розуміння проблем і потреб адресата та готовність їх виконати, наприклад: “*So we will change the law to allow police officers to remove face coverings.*” [May 2011]. У цьому фрагменті промови Тереза Мей робить емпатичний наголос на виразі *to allow police officers*, щоб переконати парламент у тому, що потрібно внести поправки до закону щодо розширення прав та можливостей полісменів. Адже через ті закони, які існують на цей день, у служби порядку зв’язані руки, і через це вони не можуть ефективно забезпечувати соціальну безпеку.

Тактика виявлення турботи реалізується через акцентування уваги на словах *contributing to growth and jobs, residence, healthcare, pensions and other benefits*, а також *to stay together*, в яких демонструється зацікавленість щодо потреб різних прошарків населення, які потребують більше робочих місць, яких цікавлять розвиток охорони здоров’я, а також підвищення пенсій, та інші пільги. Мовець запевняє громадян Великобританії у тому, що вони зможуть винести із цих змін власну вигоду, і більше того, робить емпатичний наголос на тому, що цінно для кожного громадянина, родіну, яку вони зможуть зберегти: “*This will bring new opportunities to British businesses and consumers, contributing to growth and jobs.*”; “*This agreement will provide certainty about residence, healthcare, pensions and other benefits.*”; “... *can benefit from what they have put in. It will enable families who have built their lives together to stay together.*” [May 2017b].

В іншому фрагменті промови логічний наголос робиться на фразях *we will put people first* та *will deliver the best possible outcome*. Слід зазначити, що незважаючи на те, що переговори виступають глибоко технічними, адресант

сповнений рішучості і впевненості у своїх силах щодо того, що народ повинен бути на першому місці. Це доводить те, що головним пунктом переговорів повинні бути люди та їхні права, якими вони зможуть скористатися, щоб мати гідне життя, наприклад: “*The negotiations ... are about people – and I am determined that we will put people first.*”; “... *by approaching these negotiations in a constructive way ... we can and will deliver the best possible outcome that works for all our people.*” [May 2017b].

Наступний фрагмент промови є багатим на приклади об’єктивації тактики виявлення турботи, яка виражається у словах *all the resources they needed* і *checking facilities ... for free* та іменниках *down-payment*, *accommodation* і *rehousing*. Мовець виявляє увагу до потреб потерпілих після масштабного пожежу, адже у них потрібно бути все необхідне, щоб у найкоротші терміни почати нове життя. Окрім того, адресант вказує на те, що влада надала приватним орендодавцям безкоштовну послугу перевірки, яка б змогла покращити безпеку та зберегти життя наступним поколінням: “... *and my first responsibility was to check they had all the resources they needed.*”; “*Each family whose home was destroyed is receiving a £5,000 down-payment...*”; “*All those who have lost their homes have been offered emergency hotel accommodation; and all will be offered rehousing within 3 weeks.*”; “*We have also taken steps to make private landlords aware and made our checking facilities available to them for free.*” [May 2017a].

Ще одним прикладом реалізації цієї тактики може слугувати речення: “*The decision we are making in this House today will also specifically increase the number of jobs in Scotland.*” [May 2016]. Використовуючи слова *increase the number of jobs in Scotland*, Тереза Мей демонструє турботу влади щодо потреб не тільки Англії, але й інших частин Сполученого Королівства. Увага приділяється тому, що в залежності від прийнятого рішення, може зрости кількість вільних місць для працівників. Як кажуть, для гарного та гідного існування потрібна робота, що зможе вас забезпечити. І чим більше місць, тим менше безробітних.

У наступному фрагменті промови оратор має на меті за допомогою фрази *to support our drivers*, продемонструвати турботу, яка проявляється у тому, що влада робить все можливе, щоб підтримати водіїв та надати їм все необхідне. Адже завдяки ним Великобританія може експортувати свої товари по всьому світові, що, у свою чергу, покращує економіку країни: “*We are working with the British haulage industry to support our drivers, ...*” [May 2015].

Щоб реалізувати **стратегію маніпулятивного впливу**, яка ґрунтується на маніпуляції свідомістю адресата, оратор використовує **ціннісно-орієнтовану тактику**, яка спрямована на активізацію згадування адресатом цінностей та орієнтирів, які займають одне з провідних і важливих місць у житті громадянина, який є патріотом своєї країни і який буде мати на меті захищати свої цінності.

У цій тактиці ми виокремили декілька базових цінностей, на які спирається у своїх промовах Тереза Мей. До першої групи ми віднесли безпеку, адже кожна людина турбується про те, щоб вона та її рідні були у безпеці, задля того, щоб мати спокійне та безтурботне життя у колі своєї родини та друзів. У наступних частинах промови демонструється активне використання іменника *security* та фраз *to avoid further violence, to protect lives, to restore calm, to keep our people safe*, що виступають невід’ємними умовами безпечного існування. За допомогою словосполучення *unsafe homes* Тереза Мей вказує на те, що може представляти загрозу життю. Адже поки панує небезпека, не існує абсолютна захищеність: “*That is vitally important for our shared security.*” [May 2017b]; “*We will work with our allies and partners to confront such actions wherever they threaten our security, at home and abroad.*” [May 2018b]; “*We cannot and will not ask people to live in unsafe homes.*” [May 2017a]; “*Everything must be done to avoid further violence, to protect lives and to restore calm.*”; “*For over 6 years as Home Secretary I was focused on the decisions needed to keep our people safe.*”; “*And I am very clear: our national security is worth every penny.*” [May 2016]. Окрім того, потрібно зазначити, що ця група цінностей представляє собою найбільшу з усіх наведених далі.

У наступній групі ми виокремили права людини, які можуть підтримуватися законом і такою формою правління як демократія, при якій громадяни особисто або через обраних представників здійснюють право прийняття політичних рішень. До цієї групи відносимо також і свободу, яку уряд надає народу. У першу чергу це можна проілюструвати нещодавніми подіями з виходом Великобританії з ЄС. У цьому випадку народ сам визначив курс розвитку країни. Тому уряду залишалося урахувати побажання та прийняти рішення співгромадян. Для того щоб все це відбулося, потрібні порядок, справедливість та правда, цінності, які підтримують істинні громадяни своєї країни. Прикладами апелювання до зазначених цінностей можуть бути такі речення: “*A partnership based on the fundamental beliefs we share – in **democracy and the rule of law**,...*” [May 2017b]; “*While our response must be robust it must also remain true to our values – as a liberal **democracy** that believes in **the rule of law**.*” [May 2018b].

У черговому фрагменті логічний наголос робиться на фразі *no one is above the law*. Говорячи про закон, мовець не забуває про те, що кожен повинен мати рівні права: “... *this goes to show that in the United Kingdom, **no one is above the law**.*” [May 2019a].

Як вже було зазначено вище, відчуття незалежності та вільності має велике значення для англійців. За допомогою слів *freedoms that we treasure* Тереза Мей демонструє той факт, що свобода для них є не тільки цінністю, але й скарбом нації: “*Innocent victims, brutally murdered by terrorists who resent the **freedoms that we treasure** and want nothing more than to destroy our way of life.*” [May 2016].

Для того, щоб привернути увагу адресата до цінностей, які повинен мати кожен патріот своєї Батьківщини, оратор вживає іменники *truth* і *justice*: “... *it will be chaired by a judge to get to the **truth** about what happened and who was responsible – and to provide **justice** for the victims and their families who suffered so terribly.*” [May 2017a].

У подальшому прикладі ціннісно-орієнтована тактика реалізується через акцентування уваги на виразі *no liberty without order* та іменнику *consent*, в яких спостерігається впевненість мовця у тому, що свободи не може бути без порядку, якого, у свою чергу, не існує без згоди: “... *we often say in this House that there can be **no liberty without order**, and the events of the last five days have shown that more clearly than ever.*”; “*Policing by **consent** is the British way.*” [May 2011].

До останньої групи ми віднесли такі цінності, як родина, моральний та національний обов’язок та інтереси, які, у свою чергу, повинні враховуватися під час прийняття будь-яких рішень.

У подальших наочних прикладах адресант використовує іменники *families* і *duty*, за допомогою яких дає відповідь на питання: на що може піти патріот, щоб захистити своїх рідних та виконати свій обов’язок перед державою? “*Our submariners endure months away from their **families**, often without any contact with their loved ones, training relentlessly for a **duty** they hope never to carry out.*”; “*Now, let me turn to the question of our moral **duty** to lead nuclear disarmament.*” [May 2016].

В іншому фрагменті промови емпатичний наголос робиться на словах *our national duty*, щоб сконцентрувати увагу на тому, що вирішення питань в уряді – це не просто робота членів парламенту, це їхній національний обов’язок: “*This is **our national duty** as elected members of this House...*” [May 2019a].

Виявити особливості реалізації ціннісно-орієнтованої тактики можуть наступні речення: “... *the Brexit talks are about acting in the **national interest** – and that means making what I believe to be the right choices, not the easy ones.*”; “*A Brexit which is in the **national interest** is possible.*” [May 2018d]. У цих фрагментах промови Тереза Мей повторює слова *national interest*, які є головним критерієм укладення угоди між Великою Британією та ЄС. На думку прем’єр-міністра, національні інтереси – це те, що завжди повинно братися до уваги, коли мова йде про долю народу.

Доцільно також згадати про **стратегію заклику**, яка відіграє велику роль у промовах, які спрямовані на вирішення проблеми колективно. Коли усі присутні, і адресант, і адресат, повинні працювати разом задля досягнення поставленої мети. Також це стратегія, яка використовується задля підвищення активності реципієнта в боротьбі з проблемами, які виникають на суспільно-політичному рівні, заради покращення життя суспільства. Маємо додати, що на підставі критерію адресованості, ми виділяємо **тактику заклику до відносно-означеного адресата**, з використанням займенника *we*, що пронизує усі парламентські промови Терези Мей: *“But as a nation that believes in justice and the rule of law, it is essential that we proceed in the right way – led not by speculation but by the evidence.”* [May 2018a]. Використовуючи цей займенник, мовець закликає адресата діяти сумісно з урахуванням закону та справедливості. Уряд повинен приймати рішення спираючись не на гіпотези, а на докази. Саме до такого гуманного та справедливого варіанту схиляється прем'єр-міністр Великої Британії. Члени парламенту повинні прислухатися та виконувати свою роботу не забуваючи про свої цінності.

У наступних частинах промови Тереза Мей використовує займенник *we*, щоб переконати парламент працювати активніше та виконувати більше, адже вони повинні допомогти місцевим спільнотам з їх проблемами, щоб зробити країну більш безпечною для існування: *“So we have to do more to tackle gang culture.”*; *“We need to do more to help local communities share ideas and expertise on how they can tackle their gang problem.”* [May 2011].

Що ж стосовно об'єктивізації тактики заклику, то тут ми можемо говорити про широке використання модального дієслова *must*: *“It must therefore be met with a full and robust response – beyond the actions we have already taken since the murder of Mr Litvinenko and to counter this pattern of Russian aggression elsewhere.”* [May 2018b]. У цих фрагментах виголошується заклик до протистояння російській агресії не тільки на території своєї країни, але і в інших країнах (за допомогою займенника *it*).

Виявити особливості реалізації тактики заклику можуть наступні речення: “*I believe we must now press on at pace with our efforts to reach a consensus on a deal that is in the national interest.*” [May 2019a]; “... *we must remember the innocent people who were taken from us as they went about their lives.*” [May 2010]; “*And we must target and disrupt the organised criminal gangs who profit from their fellow humans’ misery...*” [May 2015]. Для того, щоб агітувати адресанта, мовець вживає вирази *we must now press on*, *we must remember*, *we must target and disrupt*, за допомогою яких вказує на необхідність виконання вищезазначених дій.

Окрім того, у парламентських промовах Терези Мей можна знайти приклади перформативних речень: “... *the government approaches these meetings in a constructive spirit and I urge others to do the same.*” [May 2019b]; “*I urge any landlord who owns a building of this kind to send samples for testing as soon as possible.*” [May 2017a]. У цих частинах адресант застосовує конструкцію *I urge someone to do something*, спонукаючи, тим самим, реципієнта або третю особу діяти.

Також маємо зауважити, що мовець активно оперує реченнями зі зворотом *it is time*, на який робиться логічний наголос, наприклад: “*It is time to get on with building the next generation of our nuclear deterrent.*”; “*It is time to take this essential decision to deter the most extreme threats to our society and preserve our way of life for generations to come.*” [May 2016]. Увага акцентується на тому, що потрібно зважитись та діяти, адже настав час змін, які приведуть країну до світлого майбутнього.

Уваги також заслуговує стратегія вуалювання, яка представлена тактикою підвищення адресата або третьої особи, під якою ми розуміємо передачу інформації, яка з точки зору адресанта, буде позитивно сприйнята адресатом. Мовець використовує тактику підвищення адресата або третьої особи у тих випадках, коли хоче підвищити соціальну особу в очах слухача або в очах сторонніх, наприклад: “*Our thoughts, in particular, are with Detective Sergeant Nick Bailey ... he exemplified the duty and courage that define*

our emergency services; and in which our whole nation takes the greatest pride.” [May 2018a]; “*These extraordinary men and women put their lives on the line in an effort to save others...*”; “*I can’t imagine the kind of bravery it takes to run into a burning building and head upstairs when any normal person would be heading for the exits.*” [May 2017a]. У цих фрагментах промов адресант згадує про героїчний вчинок детектива-сержанта Ніка Бейлі, роблячи увагу на іменниках *duty* і *courage*, за допомогою яких створює певний ідеал служби порятунку. У виразі *our whole nation takes the greatest pride* логічний наголос припадає на прикметник *the greatest*, що має найвищий ступінь порівняння. Тереза Мей говорить з великою вдячністю та щирістю про людину, яка займається забезпеченням безпечного існування. Застосовуючи такі слова, як *these extraordinary men and women put their lives on the line* та *I can’t imagine the kind of bravery it takes to run into a burning building*, вона підкреслює той факт, що не кожен зможе повторити такий вчинок, ставлячи своє життя під загрозу.

“*I am sure the whole House will agree that **British hauliers work tirelessly to keep our economy moving.***” [May 2015]. У цьому випадку, за допомогою виразу *British hauliers work tirelessly* мовець підвищує роль водіїв в очах адресата. Адже без їхньої цілодобової праці, не покладаючи рук, не був би можливим розвиток економіки. Вона навіть говорить про те, що економічне життя країни зупиниться, якщо не буде працювати ця галузь.

“*And I want to pay tribute to both negotiating teams for the **many, many hours of hard work** that have got us to this point.*” [May 2018c]. Наголос робиться на повторі прикметника *many* та словосполученні *hard work*. Тереза Мей має на меті показати плідну та тяжку працю членів ЄС, які приклали багато зусиль, щоб у підсумку вирішити проблеми та відповісти на всі запитання Великобританії, а головне, прийти до спільної угоди, яка б влаштувала обидві сторони.

“*We have **the best police officers in the world**, and we owe them all a debt of gratitude.*” [May 2011]. Апелюючи словами *the best police officers in the world*,

Тереза Мей віддає належне працівникам поліції. Слід також зазначити, що мовець застосовує прикметник *good* у найвищому ступені порівняння, підносячи тим самим службу поліції Великої Британії. На її думку, у кожній країні є свої герої, і всі вони – найкращі.

Стосовно стратегії, яку ми розглядаємо, слід зазначити що вона також може реалізуватися за допомогою **тактики пониження адресата або третьої особи**, як це буде в нашому випадку, яка використовується з метою принизити особу, що є предметом обговорення та використовується адресантом, коли той хоче показати свою перевагу над третьою особою в очах адресата. Ця тактика найчастіше поєднується разом з іншими. Так, в одній з промов ми можемо знайти приклад, що ілюструє поєднання тактики пониження та обурення: “ *We saw promises to **investigation** then, but they resulted in **denial and obfuscation** – and the stifling of due process and the rule of law.*” [May 2018a]. У цих рядках адресант підкреслює антонімічні іменники *investigation, denial* та *obfuscation*, у яких спостерігається обурення щодо мінливості третьої особи. Пониження полягає у тому, що мовець імпліцитно вказує на те, що дії, з боку російського уряду, не є прикладом гідної поведінки, і що це тільки понижує Росію в очах Великобританії.

Наступним прикладом може слугувати поєднання тактики пониження з тактикою негативної оцінки дій та якостей: “... *our knowledge that **Russia** has previously **produced this agent and would still be capable of doing so; Russia’s record of conducting state-sponsored assassinations; and our assessment that **Russia** views some defectors as legitimate targets for assassinations***” [May 2018a]. У цьому уривку прем’єр-міністр інформує адресата про ті дані, які були зібрані під час розслідування вбивства родини Скрипаль. Інформація, яку повідомляє мовець, визиває у нього негативні емоції, які, у свою чергу, впливають на оцінку дій. Емфатичний наголос робиться на словах *Russia ... produced this agent and would still be capable of doing so; Russia’s record of conducting state-sponsored assassinations; ... Russia views some defectors as legitimate targets for assassinations*, які демонструють

негативну оцінку дій. Тереза Мей переконана, що вищезазначена характеристика Росії перетворює цю державу на країну, яка не заслуговує поваги з боку Великобританії.

У конфліктних промовах велику роль також має **стратегія забезпечення стабільно-гармонійного спілкування**, реалізація якої виявляється у **тактиці демонстрації оптимістичного настрою**, яка передбачає зменшення тиску акту загрози та допомагає пом'якшити категоричність висловлювання, наприклад: *“But as Public Health England have made clear, **the risk to public health is low.**”* [May 2018a]; *“... **the ongoing risk to public health is low.**”* [May 2018b]. У цих фрагментах промов мовець двічі повторює слова *the risk to public health is low*, які мають заспокоюючу дію. Оптимістичність проявляється в наступному умовиводі: якщо здоров'ю населення нічого не загрожує, то все можна виправити та знайти винуватців, які встануть перед обличчям правосуддя. Адже не потрібно втрачати час на евакуацію жителів та ліквідування наслідків інциденту.

Виявити особливості реалізації тактики демонстрації оптимістичного настрою можуть наступні речення: *“Where there are **lessons to be learned, we will learn them.** Where there are **changes to be made, we will make them.**”* [May 2010]; *“Again, there are difficult days and nights ahead, we are not complacent, but **at this stage order has been restored.**”* [May 2011]; *“Though the battle against terrorism may be long, these **terrorists will be defeated.**”* [May 2016]; *“**I am ambitious and positive about Britain’s future and these negotiations.**”* [May 2017b]; *“**And we can set this country on course for the bright future that every part of this United Kingdom deserves.**”* [May 2019e]. У цих частинах адресант акцентує увагу на позитивних моментах своїх промов, а саме *we will learn them (lessons); we will make them (changes); at this stage order has been restored; terrorists will be defeated; I am ambitious and positive about Britain’s future and these negotiations; we can set this country on course for the bright future.* Тереза Мей дивиться у світле майбутнє. Маючи навіть негативні наслідки, вона знайшла слова, щоб підкреслити

оптимістичні моменти, адже все залежить від бажання та цілеспрямованості. Якщо маєш мрію, треба, незважаючи ні на що, тримати курс на виконання поставленої мети. Поразки залишаються у минулому, а оптимізм освітлює майбутнє, даючи шанс на краще життя. Ось такі кредо має прем'єр-міністр Великобританії.

Слід зазначити, що до вищезгаданої стратегії ми також відносимо **тактику залучення адресата до спільної діяльності**. Адресант намагається залучити реципієнта до спільної діяльності за допомогою прийому заохочення до дії, який представляється в інклюзивній формі *let's*. Таким чином він узагальнює коло діяльних осіб, додаючи до себе всіх присутніх, адже ці проблеми потребують колективного вирішення. Об'єктивізацію цієї тактики можна споглядати у наступних реченнях: *“But for now, let us wish the injured victims a speedy recovery, remember the twelve innocent lives that were taken, and pray for the families and friends they leave behind.”* [May 2010]; *“So let us use the opportunity of the Recess to reflect on the decisions that will have to be made swiftly on our return after Easter. And let us then resolve to find a way through this impasse.”* [May 2019a]. Також маємо зауважити, що використання повної форми *let us* не є випадковою, адже ми говоримо про парламентську промову, яку відносять до політичного дискурсу і де потрібно вживати повні форми дієслів, через те, що це приклад офіційної промови.

Для реалізації стратегії забезпечення стабільно-гармонійного спілкування, мовець спирається також на **тактику обіцянки**, у якій демонструється намір щодо виконання бажань адресата або третьої особи, наприклад: *“And we will do everything possible to work closely with EU Member States to ensure their processes are equally streamlined for British nationals living in their countries.”* [May 2017b]. Вживаючи вираз *we will do everything possible*, Тереза Мей від імені уряду обіцяє тісно співпрацювати із країнами ЄС та зробити все можливе, щоб захистити права громадян Великобританії, які проживають у ЄС.

В іншому фрагменті промови оратор використовує конструкцію *I intend to do something/how*, яка допомагає мовцю передати свої наміри: “*As Prime Minister of the United Kingdom, I have a responsibility to people in every part of our country and I intend to honour that promise.*” [May 2018d]; “*I believe it is my duty to deliver on their instruction and I intend to do so.*” [May 2019c].

Прикладом реалізації тактики обіцянки може слугувати речення: “*We will **always** stand by you.*” [May 2018e]. Логічний наголос у цьому фрагменті робиться на прислівнику частоти *always*. Тереза Мей запевняє громадян Сполученого Королівства у тому, що коли їм буде потрібна допомога, влада завжди буде на боці народу.

Окремої уваги потребує **стратегія прецеденту**, під якою розуміємо використання знань прецедентної ситуації з метою досягнення комунікативних цілей. У залежності від того, яким знаком маркується прецедентна ситуація, розрізняємо **тактику позитивного** і **тактику негативного прецеденту**. Перша закликає копіювати модель поведінки, яка в минулому мала успіх, наприклад: “*On Friday I spoke with President Hollande and assured him that we will stand shoulder to shoulder with the French people, as we have done so often in the past.*” [May 2016]. У той час як друга, навпаки, намагається переконати адресата не повторювати помилок, які були допущені попередниками: “*We need to appraise it honestly, bluntly, and learn the lessons where things have gone wrong.*” [May 2011]; “*Finally, Mr Speaker, we must learn some of the lessons of this and previous disasters where bereaved families have not had the support they need.*” [May 2017a]; “*And of course we don’t need to automatically follow EU standards in order to lead the way – as we have done in the past under both Conservative and Labour Governments.*” [May 2019e]. У вищенаведених фрагментах споглядаємо застосування конструкцій *we need/don’t need to do something* та *we must do something*, які містять застереження або заклик до дії. Такі слова, як *this and previous disasters, as we have done in the past* та *where things have gone wrong*, допомагають мовцю передати негативний досвід з минулого.

Цікавим можна вважати той факт, що у парламентських промовах Терези Мей переважає використання тактики негативного прецеденту. Це, у свою чергу, може вказувати на те, що на практиці уряд мав більше негативних ситуацій, які, як вона стверджує, не повинні бути ще раз повторені. Як стверджує мовець, люди повинні виносити уроки зі свого минулого.

У стратегії осуду найбільш експресивною є тактика вираження **обурення**, за допомогою якої адресант активно виражає власну оцінку. Наявність емоцій під час обурення говорить про те, що були порушені світоглядні ідеали мовця. Наприклад: “*But their response has demonstrated complete **disdain** for the gravity of these events. Instead **they** have **treated** the use of a military grade nerve agent in Europe **with sarcasm, contempt and defiance.**” [May 2018b]. У цій частині промови, застосовуючи іменник *disdain* та вираз *they ... treated ... with sarcasm, contempt and defiance*, прем’єр-міністр Великобританії обурюється стосовно поведінки російського уряду. Адже влада не тільки не захотіла допомогти розібратися у тому, що відбулося, але і посміла насміхатися над Сполученим Королівством. Від них потрібно було тільки одне: взяти відповідальність за те, що вони вчинили або спростувати марні звинувачення. Тереза Мей не приймає той факт, що такі важливі питання та проблеми, як використання нервового реактиву військового рівня, може сприйматися без належної уваги та серйозності.*

Реалізація тактики вираження обурення спостерігається також у наступному фрагменті: “*We already know that many children are among the dead and that in some cases whole families perished. And those who survived have lost loved ones, friends, neighbours, and in many cases, everything they own. Mr Speaker, **it should never have happened.**” [May 2017a]. Емфатичний наголос припадає на фразу *it should never have happened*. Обурення виникає відносно того, що вони допустили таку трагедію, поставили під загрозу безпеку та життя мирного населення, та в першу чергу не змогли надати належну допомогу.*

У подальшому реченні мовець, використовуючи слова *I could never accept that*, обурюється рішенням ЄС стосовно Північної Ірландії, яка була би виведена з митного союзу ЄС і частин єдиного ринку, від власного внутрішнього ринку Великобританії. Цей факт обурює її, тому вона ні в якому разі не прийме таку угоду, а буде робити все можливе, щоб покращити стан щодо позицій Сполученого Королівства: “*As I have said many times, I could never accept that, no matter how unlikely such a scenario may be.*” [May 2018c].

Стратегія застереження, у свою чергу, актуалізується за допомогою **тактики експлікації семи *danger***. Це стає можливим через вживання експліцитних лексичних одиниць із семантикою *danger*. До цієї групи лексичних одиниць ми відносимо пряму номінацію слова *danger*, приклади якої можна знайти у наступних фрагментах промови Терези Мей: “*And we cannot afford to relax our guard or rule out further shifts which would put our country in grave **danger**.*”; “*And there is of course the **danger** that North Korea might share its technology or its weapons with other countries...*” [May 2016].

А також такі лексичні одиниці, як *threat, risk, harm*, у словникових дефініціях яких закріплена сема *danger*. Наприклад: “*As I will set out for the House today, the **threats** from countries like Russia and North Korea remain very real. And as our Strategic Defence and Security Review made clear there is a continuing **risk** of further proliferation of nuclear weapons.*”; “*We need to be prepared to deter **threats** to our lives and our livelihoods and those of generations who are yet to be born.*”; “*And it would be an act of gross irresponsibility to lose the ability to meet such **threats** by discarding the ultimate insurance against those **risks** in the future.*”; “*... North Korea might share its technology or its weapons with other countries or other organisations who wish to do us **harm**.*” [May 2016]. Прем’єр-міністр має на меті повідомити та вказати на загрозу, задля того, щоб уберегти уряд від негативних наслідків, а також зберегти свої позиції та мінімізувати шкоду від неприємного розвитку подій.

Значно менше представлена у парламентських промовах Терези Мей **стратегія інформування**, яка виражається через **тактику апеляції до кращого досвіду**. Завдання мовця залучити минулий досвід, який мав позитивні наслідки, наприклад: “*Many Russians have made this country their home, abide by our laws and make an important contribution to our country which we must continue to welcome.*”; “*We have no disagreement with the people of Russia who have been responsible for so many great achievements throughout their history.*” [May 2018b]. Емфатичний наголос робиться на словах *many Russians ... make an important contribution to our country* та *many great achievements*. Тереза Мей не тільки виражала обурення відносно країни-агресора, вона також згадала про тих громадян Росії, для яких Сполучене Королівство стало другим домом. Адже вони дотримуються закону та роблять вагомий внесок у розвиток країни. Тому вона не може голосувати за припинення відносин з російською державою.

Що ж стосовно типів мовленнєвих актів, то під час аналізу парламентських промов нами було виявлено те, що Тереза Мей віддає перевагу репрезентативам (асертивам), директивам (прескриптивам) та комісивам. З нашої точки зору, саме такі типи можуть охарактеризувати парламентську промову. Адже власно за допомогою них мовець може проінформувати уряд, надати інформацію про стан подій, обіцянки, а також мотивувати та спонукати адресата до певних дій.

Таким чином, отримані кількісні показники свідчать про те, що Тереза Мей активно використовує стратегії встановлення і підтримування контакту, стратегія забезпечення стабільно-гармонійного спілкування, стратегія маніпулятивного впливу і стратегія заклику. Проаналізувавши парламентські промови прем'єр-міністра Великобританії як представника англійської комунікативної культури з точки зору його стратегічного і тактичного втілення, ми можемо зробити висновок, що Тереза Мей, будучи ввічливою, галантною, чемною і вихованою особистістю, намагається уникати конфліктних мовних ситуацій, та використовує усі можливі інструменти

гармонізації спілкування. Для неї головним у промові є опора на цінності (безпека, родина, права, моральний та національний обов'язок, а також свобода), турбота щодо потреб співгромадян, демонстрування оптимістичного настрою та застереження від прояву небезпеки. Завдяки аналізу її промов можна стверджувати те, що вона представляє ідеал людини, яка прагне покращити життя англійського народу та закликати людей до активних дій. Переважаючими типами мовленнєвого акту можна вважати репрезентативи, директиви та комісиви, які допомагають мовцю фіксувати відповідальність за повідомлення, спонукати адресата та мати можливість давати обіцянки щодо своїх подальших дій.

2.3 Лінгвостилістичні особливості парламентських промов Терези Мей

У традиційній риторичі ми можемо знайти таке поняття, як елокуція – краса, яка сприяє більшій виразності, емоційності тексту, тим самим посилюючи вплив на реципієнта. Саме цим цілям служать тропи і стилістичні фігури.

Троп є «актом думки», а фігура «актом почуття» (А. Горнфельд) [цит. за Маклакова 2010, с. 94–95]. Тропи і фігури мови розташовуються на різних рівнях мовної структури: троп – явище лексикосемасіологічне (змістовне), фігура – ... синтаксичне (формальне) [Корольков 1973, с. 84].

Тропи – це такі мовленнєві звороти, які ґрунтуються на вживанні слів в переносному значенні. Вони використовуються для посилення виразності мовлення. До них відносяться: метафора, епітет, метонімія, синекдоха, порівняння, гіпербола, літота, перифраз, уособлення [Мазнева 2012].

Проаналізувавши парламентські промови Терези Мей, ми дійшли до висновку, що вона досить часто використовує у своїх промовах різноманітні тропи та стилістичні фігури. Отже, перейдемо до аналізу власне прикладів.

Одним із найвживаніших стилістичних прийомів є гіпербола, яка визначається як риторичний троп, за допомогою якого робляться заяви, які явно перебільшені і, через це, не відповідають дійсності або є необґрунтованими [Henkemans 2013, с. 1]. Наприклад, “***Hundreds of officers have been working around the clock – together with experts from our armed forces – to sift and assess all the available evidence...***” [May 2018a]; “***Courts in London, the West Midlands and Manchester have worked throughout the night...***” [May 2011]. У цих фрагментах мовець за допомогою гіпербол намагається привернути увагу членів парламенту до повної віддачі служінню, яку проявляють на благо країни полісмени та судді.

У наступному реченні, Тереза Мей підвищує стан проблеми наркозалежності. Адже, як можна впевнитися, Велика Британія не належить навіть до 10ки країн, які мають справу зі зловживанням наркотиків: “***We have the highest level of drug abuse in Europe.***” [May 2011].

В іншому фрагменті промови логічний наголос робиться на перебільшенні інциденту, що трапився з родиною Скрипале, який прирівнюється до загальнонаціональної трагедії. Тереза Мей вважає, що це діяння було спрямовано не стільки на одну родину, скільки на країну у цілому: “... ***this attempted murder using a weapons-grade nerve agent in a British town was not just a crime against the Skripals. It was an indiscriminate and reckless act against the United Kingdom...***” [May 2018a]; “***Mr Speaker, this was not just an act of attempted murder in Salisbury – nor just an act against UK.***” [May 2018b].

У наступних частинах промови ми також можемо спостерігати використання гіперболи, яка допомагає адресанту донести важливість вирішення поставлених питань, що можуть призвести до руйнації суспільства: “... ***the last five days is the symptom of something very deeply wrong with our society.***”; “***We have the best police officers in the world...***” [May 2011]; “... ***what happened in the early hours of last Wednesday morning was one of the most unimaginable tragedies our country has seen in many years.***” [May 2017a];

*“This is our national duty as elected members of this House – and **nothing today is more pressing or more vital.**”* [May 2019a].

Цей троп є ефективним комунікативно-стилістичним засобом. Він часто використовується в політичних промовах з метою підвищення важливості і значимості проблеми або питання.

Використання гіперболи пов’язано іще з тим, що Тереза Мей застосовує тактику демонстрації переваги, яка допомагає представити власну країну більш ефектно. Адже бути кращими, це закладено не тільки у свідомості англійців, але й у самій назві країни. *Great Britain* перекладається як «Велика Британія», що вказує на те, що ця країна могутня, сильна та найкраща: *“We have the best police officers in the world, and we owe them all a debt of gratitude.”* [May 2011].

У промовах активно використовуються порівняння – вид тропу, у якому одне явище чи поняття пояснюється шляхом зіставлення його з іншим явищем [TextoLogia]. Розгляд фактичного матеріалу дав змогу виокремити порівняння з конструкцією *as...as*, наприклад, *“It is a clear demonstration that Britain is open for business, **as attractive** to international investment **as ever.**”*; *“... why our nuclear deterrent remains **as necessary and essential** today **as it was** when we first established it.”* [May 2016]; *“... I expect the chair of the inquiry will want to produce an interim report **as early as possible.**”*; *“I urge any landlord who owns a building of this kind to send samples for testing **as soon as possible.**”*; *“... our focus is on supporting the victims, finding homes for those made homeless and making sure this country’s housing stock is **as safe as possible.**”* [May 2017a]; *“... consolidating the convergence achieved and pursuing negotiations in order to be able to move to the second phase of the negotiations **as soon as possible.**”* [May 2017b]; *“... security through NATO remains **as strong as ever** in the face of Russian behaviour.”* [May 2018a].

Іншими прикладами вживання цього тропу можуть бути речення з конструкціями:

1. *there is no...than*, наприклад: “... **there is no greater responsibility as Prime Minister *than* ensuring the safety and security of our people.**”.

2. *less...than*: “Submarines are **less vulnerable** to attack **than** aircraft, ships or silos.” [May 2016].

3. *more...than*: “... the events of the last five days have shown that **more clearly than ever.**” [May 2011].

Порівняння використовуються мовцем з метою посилення образотворчості та образності тексту, створення більш яскравих, виразних образів і виділення, підкреслення будь-яких істотних ознак зображуваних предметів чи явищ, а також з метою висловлення авторських оцінок і емоцій.

Тереза Мей активно також вживає епітети, під якими ми розуміємо фігури мови, що позначають постійну або тимчасову якість людини, речі, ідеї або явища і характеризують його з точки зору суб'єктивного сприйняття. Епітет може бути виражений атрибутивним словом, фразою, комбінацією слів або іноді цілим реченням [Lehtsalu 1973, с. 30]. Наприклад: *reckless and despicable act; the assessment and intelligence picture; tough sanctions; brazen attempt; appalling incident; robust response; barbaric act; rigorous and fair competition; a smooth and orderly way; a dark time; shocking images; deeper malaise; deep-rooted problems; tricky days; independent voice; sterling work; deepest condolences; grave danger; precious Union; advanced economy; great start; deep frustration; sincere co-operation; the choices we face are stark; deeply regret; hard border; heartfelt condolences; senselessly killed; a proud tradition; the seamless border; cool, calm heads; precious union.*

Яскравий та емоційний заряд епітетів, що відносяться до індивідуальних вкладів, багато в чому залежать від стилю автора і призначення промови. Говорячи о вкладах, ми розуміємо те, що хотів би вкласти у свою промову автор. У першу чергу, це стосується суб'єктивного сприйняття. Мовець виражає своє ставлення до подій, речей та явищ. Спираючись на це, ми можемо стверджувати, що епітет завжди має емоційний сенс або значення.

Увагу привертає великий контраст між вживанням метафори та метонімії. Як ми можемо впевнитися, у своїх промовах до парламенту Тереза Мей активно використовує метонімію (співвідношення за суміжністю): *“The House should of course be careful on speculating what caused this fire.”* [May 2017a]; *“... the whole House will want to once again pay tribute to the bravery and professionalism of our emergency services and armed forces...”* [May 2018a]; *“... the course of action will be entirely in the UK’s hands.”* [May 2019a]; *“Mr Speaker, the House has spoken and the Government will listen.”*; *“It is clear that the House does not support this deal.”*; *“The Government has heard what the House has said tonight, ...”*; *“... but the Government respects the will of the House.”*; *“... this Government still enjoys the confidence of the House”* [May 2019c]; *“... if this House can come together we can deliver the decision...”* [May 2019d]; *“... the House also agrees that Parliament must have a much stronger and clearer role...”*; *“... we can to help build a country that works for everyone.”*; *“... we can reach a deal that this House can support.”* [May 2019e].

Слід також зазначити, що метонімія, яку використовує оратор, має елементи персоніфікації. Адже відбувається приписування властивостей живих істот предметам і явищам неживого світу. Окрім того, це явище виступає як спосіб художнього освоєння дійсності. Провідною прагматичною функцією цього тропу в тексті можна вважати функцію створення експресивності окремих частин тексту або текстового цілого.

Цікавими можна вважати думки Р. Якобсона, який звертає увагу на те, що може відбуватися розлад людської мови (афазія). Вона відбувається, коли людина не може вибудовувати послідовні ланцюжки зі слів, і не здатна до синтаксису. У цьому випадку, імовірно, порушується здатність людського мозку до метонімії [Сериков 2007, с. 134]. Отже, через наявність такої кількості метонімії в промовах Терези Мей, ми можемо стверджувати, що вона дуже майстерно вибудовує та використовує цей вид тропу, що

допомагає їй створити свій власний образ тексту, свій авторський «ідеостиль» [Andrienko 2015, с. 194].

Також маємо зауважити, що допомога метонімії і її заслуга полягає у процесах економії мовних зусиль. Метонімія є усічення розумової структури, природне для нашої свідомості, як на етапі породження, так і на етапі сприйняття.

Найменш усього прем'єр-міністр використовує метафору (співвідношення за подібністю): “... *they were protected by NATO's nuclear umbrella...*” [May 2016]. Як ми вже визначили, склад ума мовця можна вважати більш метонімічним, що, у свою чергу, створює особливий образ адресанта.

Стиль мовлення також формується за допомогою стилістичних фігур. Н. П. Меденцева визначає стилістичну фігуру як особливу синтаксичну побудову, що використовується мовцем для посилення образно-виразної функції мовлення. Це такі фігури, як анафора, епіфора, паралелізм, антитеза, оксюморон, градація, риторичне звернення, риторичне запитання, інверсія, еліпсис, полісиндетон та ін. [Меденцева 2017, с. 57].

Одним з яскравих зображально-виражальних засобів є паралелізм. Звернемося до тлумачення паралелізму у словнику О. С. Ахманової: «Паралелізм – зв'язок між окремими образами, мотивами у творі мови, що виражається в однаковому розташуванні подібних елементів; однакове розташування подібних членів пропозиції в двох або декількох суміжних пропозиціях» [Ахманова 2004, с. 311]. Саме тут синтаксичне розташування найбільш глибоко взаємодіє з розумом. Таким чином, це має основоположне значення для логічної структури мови. Крім того, паралелізм допомагає проявити креативність у політичних промовах [Al-Ameedi 2017, с.185]. Наприклад:

1. “*Where there are lessons to be learned, we will learn them. Where there are changes to be made, we will make them.*” [May 2010].

2. “**Children celebrating** as they smash their way into shops. **Men** in sports cars **arriving** at stores to steal goods. **Women trying** on trainers before they steal them. ... **Thugs pretending** to help an injured young man, in order to rob him.” [May 2011].

3. “**I know that the House will** join me in paying tribute to the bravery of the police men and women who have worked to restore order to our streets. ...**I know that Hon Members will want to lend their support to the police officers** who have suffered injuries in the course of their duties. ...**I know that the whole House will want to send their condolences to the families** of the three men so senselessly killed in Birmingham on Tuesday night.” [May 2011].

4. “**We ask police officers to put** themselves in harm’s way on a routine basis. **We ask them to go** into dangerous situations that most of us would hope we will never experience.” [May 2011].

5. “**We cannot compromise** on our national security. **We cannot outsource** the grave responsibility we shoulder for keeping our people safe. ...**we cannot abandon** our ultimate safeguard out of misplaced idealism.” [May 2016].

6. “**No explanation as to how** this agent came to be used in the United Kingdom; **no explanation as to why** Russia has an undeclared chemical weapons programme in contravention of international law.” [May 2018b].

7. “... **we will** also **make** full use of existing powers to enhance our efforts to monitor and track the intentions of those travelling to the UK who could be engaged in activity that threatens the security of the UK and of our allies. ...**we will increase** checks on private flights, customs and freight. **We will freeze** Russian State assets wherever we have the evidence that they may be used to threaten the life or property of UK nationals or residents. ...**we will continue** to bring all the capabilities of UK law enforcement to bear against serious criminals and corrupt elites.” [May 2018b].

8. “**It is an affront to** the prohibition on the use of chemical weapons. ...**it is an affront to** the rules based system on which we and our international partners depend.” [May 2018b].

9. “... *every day that passes without this issue being resolved means **more uncertainty, more bitterness and more rancour.***” [May 2019c].

10. “*Second, there could be a legally-binding time limit to the existing backstop. Or third, there could be a legally-binding unilateral exit clause to that backstop.*” [May 2019e].

Зв’язок цих елементів полягає у тому, що вони розташовуються паралельно у двох або трьох суміжних фразах, завдяки чому виявляється їх спільність. Використання паралелізму полегшує сприйняття тексту на слух адресатом. Окрім того, ця стилістична фігура допомагає адресанту досягти певної емоційності під час комунікації, а також переконати реципієнта у своїх поглядах.

У промовах Терези Мей також можна спостерігати використання хіазма – синтаксичної фігури, яка утвердилася як лінгвістичний термін лише в ХІХ ст. Сучасні науковці, такі як І. М. Астаф’єва та І. Р. Гальперін кваліфікують хіазм як зворотний паралелізм, тобто, бачать в ньому, у першу чергу, синтаксичний паралелізм і інверсію. У той час як М. Д. Коваль і Ю. М. Скребнев розглядають хіазм як паралелізм плюс повтор зі зміною синтаксичних функцій повторюваних елементів [Гонтарев 2010, с. 116]. На думку Р. Гарріса, хіазм можна назвати «зворотним або перехресним паралелізмом». Він включає у себе взяття паралелізму і навмисне вивертання його навиворіт, створюючи «хрест-навхрест» [Harris 2005, с. 12].

Наведемо декілька прикладів:

1. “*On citizens’ rights, both sides share the same objective of safeguarding the rights of **EU nationals living in the UK and UK nationals living in the EU.***” [May 2017b].

2. “*It will mean that **EU citizens who have paid into the UK system – and UK nationals who have paid into the system of an EU27 country – can benefit from what they have put in.***” [May 2017b].

3. “*And it will provide guarantees that the rights of those **UK nationals currently living in the EU, and EU citizens currently living in the UK**, will not diverge over time.*” [May 2017b].

4. “*We have secured the rights of the more than **three million EU citizens living in the UK, and around one million UK nationals living in the EU.***” [May 2018d].

5. “*It protects the rights of **EU citizens living in the UK and UK citizens living in the EU**, so they can carry on living their lives as before.*” [May 2018e].

6. “*Put simply, **there is no deal that comes without a backstop, and without a backstop there is no deal.***” [May 2018e].

Хіазм підсилює емоційний вплив, який хоче зробити адресант; сприяє виділенню головної теми та думки; сприяє поглибленню змісту; а також може виконувати функцію ритмічної організації тексту, щоб посилити, знову ж таки, емоційний вплив на реципієнта. Він також додає баланс і ритм і, найголовніше, ясність в реченні.

Антитеза також посідає не останнє місце за вживанням. Згідно І. В. Арнольд, «антитеза – це стилістична фігура, яка посилює виразність за рахунок зіткнення в одному контексті прямо протилежних понять, одна з її стилістичних функцій – контраст» [Арнольд 2002, с. 51]. У свою чергу, Ф. Лі додає, що удаване протиріччя ідей, слів та речень відбувається у збалансованій граматичній структурі [Li 2016, с. 144]. Наприклад:

1. “*Everybody ... has the freedom to choose between **right and wrong.***” [May 2011].

2. “*Too often, the police are **damned if they do and damned if they don't.***” [May 2011].

3. “*The tide is turning because communities **up and down** the country have said enough is enough.*” [May 2011].

4. “*And it is turning because of the bravery and dedication of the **men and women** of our police forces.*” [May 2011].

5. “*Britain is going to leave the European Union, but we **are not leaving Europe.***” [May 2016].

6. “... *a gamble that **would enfeeble our allies and embolden our enemies.***” [May 2016].

7. “*Landlords have a legal obligation to provide **safe buildings**... . We cannot and will not ask people to live in **unsafe homes.***” [May 2017a].

8. “*People applying will not have to account for every trip they **have taken in and out of the UK...***” [May 2017b].

9. “... *led not **by speculation but by the evidence.***” [May 2018a].

10. “... *to confront such actions wherever they threaten our security, **at home and abroad.***” [May 2018b].

11. “*I have been committed **day and night** to delivering on the result of the referendum...*” [May 2018d].

12. “... *so that whenever this House agrees a deal and ratifies the Withdrawal Agreement, we can **get on and leave.***” [May 2019a].

Отже, антитеза робить своєрідний акцент за допомогою антонімів, а також покращує виразність промови. Антонімічні пари в антитезі представлені майже всіма частинами мови: іменниками, дієсловами, прикметниками та прислівниками, що свідчить про широке використання антонімії в промовах політичного дискурсу.

Така стилістична фігура як повтор відіграє активну роль, яку можна спостерігати у різних його типах. Так, у лінгвістичній літературі виділяють: повтори фонетичного рівня, повтори морфемного рівня та лексичні повтори [Олесик 2014, с. 168].

До повторів морфемного рівня відноситься повтор, під яким ми розуміємо стилістичну фігуру, яка полягає у навмисному повторенні у доступному для огляду ділянці тексту одного і того ж слова або мовної конструкції. Проте повторюватися повинні однотипні морфеми. Наприклад,

1. “*That response ... and has been **different in different** parts of the country.*” [May 2011].

2. “There are **tricky days and nights ahead**, but thanks to the efforts of those thousands of officers, **order has**, in large part, **been restored**. ... Again, there are **difficult days and nights ahead**, we are not complacent, but at this stage **order has been restored**.” [May 2011].

3. “That would be **a reckless gamble: a gamble** that would enfeeble our allies and embolden our enemies. **A gamble** with the safety and security of families in Britain that we must never be prepared to take.” [May 2016].

4. “... 79 people have been confirmed **dead** or listed as missing presumed **dead**... . We already know that many children are among the **dead**...” [May 2017a].

5. “The relevant **local authorities and local fire services** have been informed... Any results will be communicated immediately to **local authorities and local fire services**.” [May 2017a].

6. “It will enable families who have built their lives **together** to stay **together**.” [May 2017b].

7. “**Both the UK and the EU are fully committed – Both the UK and the EU are fully committed** to having our future relationship in place by the 1st of January 2021.” [May 2018e].

8. “It is no surprise some are already trying to lay down markers again for **the future relationship**... Finally, the Declaration is clear that whatever is agreed in **the future partnership** must recognize the development of an independent UK trade policy beyond this economic **partnership**. ...**the future relationship** also includes a comprehensive new security **partnership** with close reciprocal law enforcement... . But this deal delivers the broadest security **partnership** in the EU’s history...” [May 2018e].

9. “**My fellow leaders – My fellow leaders** were very clear on that themselves yesterday.” [May 2018e].

10. “... a deal that honors the referendum and **allows us to come again together – allows us to come together** again as a country, whichever way we voted.” [May 2018e].

Для ефектної промови повтор є одним із найбільш характерних прийомів. Він універсальний і використовується у силу своєї природної експресивності і емоційності, а також сприяє посиленню виразності мовлення, впливаючи на емоційно-вольову сферу людини.

Не аби яке значення має також лексичний повтор, під яким розуміють найбільш загальний, поширений спосіб зв'язку самостійних пропозицій, що відповідає їх характеру, природі як структурно закінчених одиниць. У ньому виражається їх структурна співвіднесеність, найтісніший синтаксичний зв'язок. Повтор суворо обумовлений. Автор в наступному реченні повторює не будь-яке, довільно вибране слово попереднього компонента тексту, але тільки те, яке несе на собі логічний наголос [Водясова 2012, с. 38]. Серед лексичних повторів, у парламентських промовах Терези Мей ми можемо виокремити епіфору, анафору, анадиплосис та фремінг.

Епіфору визначають як лексичний повтор в кінці віршованих рядків або інших фрагментів художнього (поетичного, прозового, драматургічного) тексту [Петрова 2010, с. 408]. Звернемося до прикладів:

1. *“We need to do more to help local communities share ideas and expertise on how they can tackle **their gang problem**. ...to provide an up-to-date map of the scale of this problem and provide practical, on-the-ground expert advice to areas wanting to get on top of **their gang problem**.”* [May 2011].

2. *“Social networking sites ... have been used to coordinate criminality, and stay one step ahead **of the police**. ...to work out how we can improve the technological and related legal capability **of the police**.”* [May 2011].

3. *“And specialist counselling has been offered to local schoolchildren and also to teachers affected by **the fire**. ...151 homes were destroyed in **the fire**, most in the tower itself but also several in the immediate vicinity.”* [May 2017a].

4. *“... the EU’s internal work “will take account of proposals” presented in the Florence **speech**. And indeed that this agreement to start preparatory discussions would not be possible without the new momentum given by that **speech**.”* [May 2017b].

5. “... *Russia’s record of conducting state-sponsored **assassinations**; and our assessment that Russia views some defectors as legitimate targets for **assassinations**;...*” [May 2018a].

6. “*It takes back control **of our laws**. It ends the jurisdiction of the European Court of Justice in the UK, and means instead **of our laws** – ...*” [May 2018e].

7. “*Second, there could be a legally-binding time limit to the existing **backstop**. Or third, there could be a legally-binding unilateral exit clause to that **backstop**.*” [May 2019e].

У літературному обігу під анафорою розуміють фігуру мови, засновану на паралелізмі, а саме, повторі початкового слова або групи слів у співвідносних фрагментах тексту: віршованих рядках, прозових фраззах, абзацах та ін. [Матвеева 2013, с. 145]. Наведемо декілька прикладів:

1. “***And** with submarines operating in isolation when deployed, it is hard to think of a system less susceptible to cyber-attack. **And** other nations think the same.*” [May 2016].

2. “... ***a gamble** that would enfeeble our allies and embolden our enemies. **A gamble** with the safety and security of families in Britain that we must never be prepared to take.*” [May 2016].

3. “***The Council** also agreed that we would update on our progress at the next meeting in June. ... – **the Council** agreed that this extension can be terminated when the Withdrawal Agreement has been ratified.*” [May 2019a].

Окрім вищезгаданих лексичних повторів, у промовах зустрічається і такий тип повтору, як анадиплозис, при якому кінець однієї синтаксичної конструкції може подвоюватися за рахунок повторення його на початку суміжній з ним конструкції [Олесик 2014, с.170]. Наприклад:

1. “*It is achieved by working towards a multi-lateral **process**. **That process** is important and Britain could not be doing more to support this vital work.*” [May 2016].

2. “*That would be **a reckless gamble**: **a gamble** that would enfeeble our allies and embolden our enemies.*” [May 2016].

3. “*But a good Brexit. A Brexit which is in the national interest is possible.*”;
 “*This deal. A deal that ends free movement...*” [May 2018d].

Менше всього Тереза Мей використовує фремінг, тип повторення, коли воно організовано у формі фрейму, а саме, початкові частини синтаксичної одиниці, у більшості випадків абзацу, повторюються в кінці [Manjavidze 2013, с. 5]. Під фремінгом ми розуміємо також повторення початку та кінця речення, а також його частин, які відокремлюються одне від одного комою або тире. Наприклад: “*The payments will be disregarded for means-tested welfare payments, so no-one in receipt of benefits will see their benefits cut...*”.

Проаналізований матеріал показує різноманітність лексичних повторів. Всякого роду повторення окремих слів або виразів, незалежно від їх місця розташування, надають мовленню виразності. Цей стилістичний засіб підсилює емоційний вплив на адресата, висловлювання набуває додаткової експресивності.

Повторювати можна слова, фрази, речення, а також і звуки. До повторів фонетичного рівня відносять алітерацію (повтор приголосних) і асонанс (повтор голосних). Метою алітерації є надання висловлюванню мелодійного ефекту [Manjavidze 2013, с. 3].

Продемонструємо ці фігури на прикладах.

Алітерація звуків [s] та [z]:

1. “... *the violence we have seen over the last five days is the symptom of something...*” [May 2011].

2. “... *the government established a central command centre under the leadership of John Barradell...*” [May 2017a].

3. “... *and protect the associated rights to public services and social security.*” [May 2017b].

4. “... *professionalism of all the emergency services, doctors, nurses and investigation teams...*” [May 2018b].

5. “... *strengthen our powers to impose sanctions in response to the violation of human rights.*” [May 2018b].

6. “*I would like to update the House on the incident in Salisbury – and the steps we are taking...*” [May 2018d].

Повторення звука [n]:

“... *this House has expressed its confidence in the government tonight.*” [May 2019b]; “... *thereby enabling the House to vote on it, and on any amendments to it, on that day.*” [May 2019e].

Алітерація звука [ð]:

1. “... *that initial failure was then compounded by the fact that the support on the ground in the initial hours was not good enough.*” [May 2017a].

2. “... *we must allow the police to continue with their work. ...this morning I chaired a meeting of the National Security Council...*” [May 2018a].

3. “... *there is no alternative conclusion other than that the Russian State was culpable for the attempted murder...*” [May 2018b].

4. “... *it reflects the fact that this is not the first time that the Russian State has acted against our country.*” [May 2018b].

Повтор звука [f]: “... *a conference call with chief officers from every force...*” [May 2011]; “*I can therefore confirm that if the Official Opposition table a confidence...*” [May 2019c].

Алітерація звука [d]:

“*Too often, the police are damned if they do and damned if they don't.*” [May 2011]; “... *unseen and undetected, fully armed and fully ready,...*” [May 2016].

Повторення звука [p]:

1. “... *to provide an up-to-date map of the scale of this problem and provide practical,...*” [May 2011].

2. “... *it is right to keep up the pressure on completing its implementation...*” [May 2017b].

3. “*This will cost no more than a UK passport. People applying will not have to account for every trip...*” [May 2017b].

Повтор звука [k]: “*This incident has, of course, caused considerable concern across the community.*” [May 2018a].

У промовах до парламенту Тереза Мей використовує повтор таких звуків, як [s], [z], [n], [f], [d], [p], [ð], [k]. Алітерація підсилює звукову та інтонаційну виразність, створює додатковий музично-мелодійний ефект висловлювання, посилюючи емоційний вплив на адресата. Ця стилістична фігура робить текст більш милозвучним і легким для запам’ятовування. Слід підкреслити також і той факт, що у сучасній англійській мові найбільш поширена «анафорична» алітерація, тобто повторення звуків на початку слів.

Асонанс звуків [æ], [e], [ə]:

1. “... *compounding the tragedies of the Paris attacks in January and November...*” [May 2016].

2. “... *around 6,800 military and civilian jobs, as well as having a wider impact on the local economy.*” [May 2016].

3. “*That’s why America, Russia, China and France...*” [May 2016].

4. “*It might also allow potential adversaries to gamble that one day the US or France... we must send an unequivocal message to any adversary that the cost of an attack on our United Kingdom or our allies...*” [May 2016].

5. “*We already know that many children are among the dead and that in some cases whole families perished.*” [May 2017a].

Повторення дифтонга [ei]: “*As of midday on Wednesday we had made payments of over £700,000.*” [May 2017a]; “*We will therefore make a statement about the way forward and table an amendable motion by Monday.*” [May 2019d].

Асонанс звука [i]: “*All those with an interest – including survivors and victims’ families – will be consulted about the terms of reference.*” [May 2017a].

Частіше всього зустрічається повторення голосних звуків [æ], [e], [ə], [ei], [i]. Асонанс має схожі функції з алітерацією. Його використовують, щоб зробити текст більш яскравим та експресивним.

Принагідно зазначимо, що алітерація та асонанс, як і всі інші звукові засоби, не несуть в собі будь-якої смислової функції. Вони є лише засобом додаткового емоційного впливу, свого роду музичним супроводом основної думки висловлювання, та який досить опосередковано виявляє настрій мовця.

Наступною стилістичною фігурою, яку використовує у своїх промовах Тереза Мей, можна вважати еліпсис. Будучи явищем синтаксичного порядку, еліпсис, який відновлюється з конситуативних умов висловлювання, представляє собою опущення елементу(ів) [Усманова 2012, с. 133]. Причинами використання еліптичних конструкцій в певній мові можуть бути економія, виділення окремої частини речення і питання стилю [Накобуян 2016]. Наприклад:

1. *“I know that the whole House will want to join me in sending my heartfelt condolences to everybody [who was] touched by yesterday’s tragic events.”* [May 2010].

2. *“... our governments have been working closely together to respond to the pressure [which was] caused by the growing number of people migrating across the Mediterranean in recent months...”* [May 2015].

3. *“That reflects the particular pressures [which were] caused by the recent industrial action.”* [May 2015].

4. *“... and other terrorist groups [who are] planning activities in Pakistan and Afghanistan.”* [May 2016].

5. *“... to carry out immigration checks on those [who are] involved or on those [who are] providing vital information to identify victims or those [who are] assisting with the criminal investigation.”* [May 2017a].

6. *“And specialist counselling has been offered to local schoolchildren and also to teachers [who were] affected by the fire.”* [May 2017a].

7. *“I know that many others [who are] living in tall residential buildings will have concerns about their safety after what happened at Grenfell.”* [May 2017a].

8. “... *a military grade nerve agent [which was] developed by Russia.*” [May 2018b].

9. “... *immigration system – [which is] based not on the country people come from, but on what they can contribute to the UK.*” [May 2018d].

10. “*Spanish Government [has] repeatedly sought.*” [May 2018e].

Проаналізувавши приклади еліпсиса, ми можемо стверджувати, що відносно приналежності до частини мови, найбільш частотними є речення з еліпсом дієслів. Звичайний для англійської мови пропуск дієслова-зв’язки *to be* з відносними займенниками *which* та *who*. Опущення частини речення спирається на відомий в мовознавстві закон економії. Під цим законом розуміється прагнення мовця економити зусилля при користуванні мовлення як однією з причин зміни мови.

Невід’ємними фігурами у висловлюванні можна вважати також і полісиндетон та асиндетон. Термін «полісиндетон» трактується як стилістична фігура, яка заснована на повторі всіх службових слів: прийменників, сполучників, частинок [Веккесер 2007, с. 6]. Розглянемо приклади: “... *the police response could have been better is in the harnessing **and** sharing **and** analysis of intelligence.*” [May 2011]; “... *taking account of the cycle of deployment, training, **and** routine **and** unplanned maintenance.*” [May 2016]; “... *the Minister for London **and** the Minister for Policing **and** the Fire Service for the work they have been doing.*” [May 2017a]; “*I want to pay tribute to my Rt Hon Friends the Members for Esher **and** Walton **and** Tatton.*” [May 2018d].

У наведених прикладах ми можемо побачити, що полісиндетон використовується як засіб підвищення смислової значущості елементів, що перераховуються, надання мови урочистої тональності та емоційної піднесеності. Адже мовець говорить про своїх високоповажних друзів, а також міністрів різних інститутів, яким він виражає подяку за виконану ними роботу.

Антонімом полісиндетона вважається асиндетон, який створюється шляхом виключення з’єднань, артиклів або займенників [Warren 2016,

с. 308]. Ця фігура може використовуватися, щоб передати стислість та виразність, і це робить висловлення більш коротким і непередбачуваним [Al-Abodi 2014, с. 86]. Наприклад: “... *teachers, nurses, staff from various local authorities, civil servants...*” [May 2017a]; “... *through discussions that included migration, the digital single market, North Korea and Iran.*” [May 2017b]; “*This is the time for cool, calm heads to prevail.*” [May 2018c].

Приклади доводять те, що опущення сполучників надає висловлюванню стрімкість, динамічність, допомагає передати швидку зміну картин та дій.

Оскільки вищеперераховані стилістичні фігури активно не використовуються прем'єр-міністром Великобританії, ми не можемо стверджувати, що вони є найпоширенішими. Тереза Мей намагається передавати у своїх промовах не стільки динамічність, скільки посилити емоційний вплив на адресата. Тому вона активніше вживає інші фігури, які більше всього підходять для досягнення її мети.

Доцільно також звернутися до такої стилістичної фігури, як парцеляція. Цей термін Є. О. Іванчикова розглядає переважно з точки зору формального синтаксису, так би мовити більш технічно. Парцеляція, на її думку, складається «у розчленуванні синтаксично пов'язаного тексту за допомогою крапки», що сприяє поширенню членів речення [Іванчикова 1977, с. 279]. В інтерпретації парцеляції А. П. Сквородников бачить, у першу чергу, «засіб виділення, посилення найбільш важливої інформації, тобто засіб створення у висловлюванні нового (додаткового) рематичного центру» [Сквородников 1980, с. 87].

Розглянемо декілька прикладів використання цієї стилістичної фігури у промовах Терези Мей: “*That is my mission. That is this Government's mission. And I commend this Statement to the House.*” [May 2017b]; “*Not Canada. Not Norway for Now. Not our own White Paper.*”; “*This deal. A deal that ends free movement...*”; “... *the choice is clear. We can choose to leave with no deal. We can risk no Brexit at all.*”; “*But a good Brexit. A Brexit which is in the national interest is possible.*” [May 2018d].

Парцеляції використовується не тільки як засіб створення композиції тексту, але і як візуальне виділення особливо значущих частин тексту і надання їм емоційного забарвлення, а також як інструмент передачі ставлення мовця до описуваної проблеми. Слід зазначити, що ця фігура не дуже часто зустрічається у промовах Терези Мей. Вона надає перевагу повним реченням та задля виділення інформації використовує значно активніше інші стилістичні фігури, аніж парцеляцію.

Також маємо зауважити, що у промовах прем'єр-міністра Великобританії можна зустріти багато прикладів евфемізмів – стилістичних прийомів, які знижують якість будь-якого виразу, а саме, зменшують різкість дії або об'єкта, замінюючи грубі слова м'якшими [Babayev 2015, с. 155].

Наприклад:

1. *“Those **who make the wrong decision, who engage in criminality**, must be identified, arrested and punished – and we will make sure that happens.”* [May 2011].

2. *“But just as we are generous to those who need our help, the UK will be tough on those **who flout our immigration rules or abuse our hospitality as a nation**.”* [May 2015].

3. *“But as we move forwards so we must also recognise that for too long in our country, under **governments of both colours**, we simply haven't given enough attention to social housing.”* [May 2017a].

4. *“I share the impatience of this House and the country at large to bring those responsible to justice – and to take the full range of appropriate responses against those **who would act against our country in this way**.”* [May 2018a].

5. *“As the discussion in this House on Monday made clear, it is essential that we now come together – with our allies – to defend our security, to stand up for our values and to send a clear message to those **who would seek to undermine them**.”* [May 2018b].

6. *“But to those **who seek to do us harm**, my message is simple: you are not welcome here.”* [May 2018b].

7. “... *but changing how things work at home, especially for those in communities who feel they have been left behind.*” [May 2019e].

Принагідно зазначимо, що евфемізми мають елементи опису, які допомагають адресанту краще передати свої дуки, створити певну атмосферу або знизити її різкість та уникнути неприємної лексики.

У промовах наявні також приклади градації. У широкому сенсі градація розуміється як стилістична фігура, яка полягає у такому розташуванні частин висловлювання (слів, відрізків речень), при якому кожна містить в собі посилююче (рідше зменшуваче) смислове або емоційно-експресивне значення, завдяки чому створюється наростання (рідше ослаблення) виробленого ними враження [Розенталь 1976, с. 80]. У словниках при визначенні градації зазвичай відзначають два її види: висхідну (клімакс) і спадну (антиклімакс) – у залежності від порядку проходження градонімів у поступовому ряді [Стругова 2016, с. 91]. Прикладів цієї стилістичної фігури не багато:

1. “*Violence, arson and looting in several of our towns and cities ... **has destroyed homes, ruined livelihoods and taken lives.***” [May 2011].

2. “*Those who make the wrong decision, who engage in criminality, must be **identified, arrested and punished...***” [May 2011].

3. “*And we’ve seen the people of this **great city** and this **great country** stepping up to help in any way they can...*” [May 2017a].

4. “*People, particularly EU citizens who have made **their home here** and UK citizens living **in the EU...***” [May 2019c].

З урахуванням вищенаведених прикладів, ми можемо зауважити, що мовець надає перевагу клімаксу. Адже з його допомогою він може створювати емоційну напругу, починаючи посилювати смислове та емоційно-експресивне значення свого висловлювання.

Таким чином, опрацьований матеріал дає змогу стверджувати, що Тереза Мей у своїх політичних промовах до парламенту активно використовує різноманітні стилістичні прийоми, задля досягнення більшої

виразності та емоційності промов і тим самим підсилити вплив на адресата. Прем'єр-міністр має за мету подати матеріал так, щоб знайти відклик у адресата, щоб задіяти його до сумісних дій. Найбільш вживанішими можна вважати повтор, метонімію, паралелізм та епітети. Менше всього мовець використовує градацію, полісиндетон, асиндетон та метафору. Ми можемо припускати той факт, що неактивне використання метафор свідчить про те, що мовець має не дуже творчу уяву. Вона віддає перевагу стилістичним фігурам і тропам, які можуть допомогти їй більш емоційно та динамічно передати інформацію, яка повинна знайти відгук у промовах членів парламенту. Специфіка використання різних стилістичних фігур у політичному дискурсі обумовлена тими завданнями, які вони повинні вирішувати, а саме: залучення уваги до проблеми; демонстрація переваги прийнятих або запланованих дій; продовження короткочасного впливу тексту промови і відображення його у свідомості адресата за допомогою незвичайної подачі текстового матеріалу.

ВИСНОВКИ

Аналіз мовного матеріалу дав змогу охарактеризувати прем'єр-міністра Великої Британії Терезу Мей як мовну особистість. Проведене дослідження дає можливість констатувати, що мовець надає перевагу стилю дружньої комунікації і прагне знайти відгук у реципієнтів, а також зменшити дистанцію між собою та адресатами. Прем'єр-міністр як домінуюча мовна особистість у спілкуванні демонструє ініціативу і настирність. Тереза Мей виступає як мобільна мовна особистість, яка швидко та голосно вимовляє свої промови, а також може легко змінювати мовленнєві засоби в залежності від ситуації, характеру співрозмовника, теми спілкування. У ситуації конфлікту вона спирається на розсудливість і намагається заздалегідь уникати конфліктів і утримуватися від негативних висловлювань.

Окрім того, проведений аналіз доводить те, що Тереза Мей є носієм елітарного типу мовної культури, адже вона демонструє глибокі знання мовної системи і норм літературної мови, високий рівень стилістичної та комунікативної культури, володіння риторичними прийомами, здатність створювати тексти різних стилів і жанрів, а також дотримуватися норм моралі.

У ході дослідження були детально проаналізовані різноманітні стратегії і тактики, які використовує мовець під час промов у парламенті. Як свідчать результати аналізу фактичного матеріалу, репертуар стратегій у парламентських промовах Терези Мей охоплює стратегію встановлення і підтримування контакту (31,2%), яка реалізується шляхом використання тактики компліментарної інтеракції, тактики виявлення турботи щодо потреб адресата або третьої особи; стратегія маніпулятивного впливу (17%), що реалізується через застосування ціннісно-орієнтованої тактики; стратегія заклику (9,4%), яка втілюється у тактику заклику до відносно-означеного адресата; стратегія вуалювання (8,8%), яка здійснюється використанням тактиками підвищення та пониження адресата або третьої особи; стратегія

забезпечення стабільно-гармонійного спілкування (20%) об'єктивується тактикою демонстрації оптимістичного настрою, тактикою залучення адресата до спільної діяльності, тактикою обіцянки; стратегія прецеденту (2,4%), що досягається тактикою позитивного та негативного прецеденту; стратегія осуду (4,7%), яка представлена тактикою вираження обурення; стратегія застереження (5,3%), яка реалізується через тактику експлікації семи *danger*; стратегія інформування (1,2%), яка актуалізується шляхом використання тактики апеляції до кращого досвіду.

Отримані кількісні показники демонструють те, що Тереза Мей активно використовує стратегії встановлення і підтримування контакту, забезпечення стабільно-гармонійного спілкування, маніпулятивного впливу і стратегію закликів. Проаналізувавши парламентські промови прем'єр-міністра Великобританії як представника британської комунікативної культури з точки зору його стратегічного і тактичного втілення, ми можемо зробити висновок, що Тереза Мей, шануючи власні цінності, намагається уникати конфліктних мовних ситуацій, прагнучи гармонізації спілкування. За допомогою спонукання до дій, мовець намагається покращити життя англійського народу.

У процесі дослідження виникла необхідність виявити лінгвостилістичні особливості парламентських промов Терези Мей. Опрацьований матеріал дає змогу стверджувати, що Тереза Мей у промовах до парламенту активно використовує різноманітні стилістичні прийоми, задля досягнення більшої виразності та емоційності промов і тим самим підсилити вплив на адресата. Найбільш вживаними можна вважати повтор, метонімію, паралелізм та епітети. Вона віддає перевагу стилістичним фігурам і тропам, які можуть допомогти їй більш емоційно та динамічно передати інформацію, яка повинна знайти відгук у промовах членів парламенту, а також залучити їх до активних сумісних дій.

Систематизовані результати проведеного аналізу можуть бути використані на теоретичних та практичних заняттях з англійської мови, семінарських занять з лексикології, риторики та навіть політології.

Перспективним напрямком подальших студій може стати дослідження лінгвопрагматичних і лінгвостилістичних особливостей парламентських промов нового прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона та виступів інших членів британського парламенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверина С. Особенности парламентской речи: художественные средства языка. Курс лекций «Основы публичного выступления». 2005. URL: <https://spp071.wixsite.com/spp071/single-post/2017/12/18/> Особенности-парламентской-речи-художественные-средства-языка. (дата звернення: 28.07.2019).
2. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык : учебник для вузов. 4-е изд-е, испр. и доп. Москва : Флинта : Наука, 2002. 384 с.
3. Арутюнова Н. Д. Истоки, проблемы и категории прагматики. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва, 1985. Вып. 16. С. 3–13.
4. Асадуллина И. В. Речевые стратегии и тактики как функциональная основа эффективного диалога. *Научное сообщество студентов XXI столетия. Гуманитарные науки* : электронный сборник статей по материалам XL студенческой международной научно-практической конференции. Новосибирск : АНС «СибАК». 2016. № 3 (40). С. 220–224.
5. Ашева А. А. Элитарная языковая личность как идеальный носитель культурно-речевой компетенции. *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 2 : Филология и Искусствоведение*. 2013. № 2 (121). С. 19–23.
6. Балахонская Л. В., Борисова И. Н., Шубина Н. Л. Речевая конфликтология : учебное пособие / под ред. М. Я. Дымарский. Санкт-Петербург : Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2008. 215 с.
7. Бацевич Ф. С. Лінгвістична прагматика: спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці. *Мовознавство*. 2009. № 1. С. 29–37.

8. Безугла Л. Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі : Монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 332 с.
9. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации. Киев : Логос, 2003. 304 с.
10. Богданов В. В. Лингвистическая прагматика и ее прикладные аспекты. *Прикладное языкознание*. Санкт-Петербург : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1996. С. 268–275.
11. Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс : Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва : Прогресс-Традиция : ИНФРА-М, 2004. 416 с.
12. Веккесер М. В. Полисиндетон как стилистическая фигура : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.01. Красноярск, 2007. 266 с.
13. Вишневецкая Н. А., Козлова О. П., Романова О. М. Понятие речевых стратегий и дискурс. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов, 2017. № 10 (76). Ч. 3. С. 86–89.
14. Водясова Л. П., Жиндеева Е. А. Лексический повтор как текстообразующий компонент и стилистический прием выразительности в художественном пространстве К. Г. Абрамова. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2012. № 17 (271). Вып. 66. С. 37–43.
15. Гавришина И. Н. Аргументативный политический дискурс : характеристика экстралингвистического контекста функционирования. *На пересечении языков и культур. Актуальные вопросы гуманитарного знания*. 2018. № 3 (12). С. 24–30.
16. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка : Учебник. 3-е изд. Москва : Высш. школа, 1981. 334 с.
17. Герасимов В. И., Ильин М. В. Политический дискурс-анализ. *Политическая наука. Серия «Политология»*. 2002. № 3. С. 68–75.
18. Гонтарев Д. В. Хиазм как стилевая доминанта в лирике А. Блока. *Научная мысль Кавказа*. 2010. № 2. С. 116–119.

19. Горячев А. А. Стратегии создания рекламного образа. *Коммуникативные исследования 2009 : Виды коммуникации. Обучение общению* : Продолжающееся научное издание / под ред. И. А. Стернин. Воронеж : Истоки, 2010. С. 28–41.

20. Горяинова Н. Н. Стратегии и тактики говорящего в речевых актах похвалы. *Вестник Ставропольского государственного университета*. 2009. № 3. С. 47–53.

21. Грошко Т. В. Дискурсивний аналіз банківських номінативних одиниць. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог, 2010. Вип. 14. С. 333–336.

22. Гусева А. С. Stylistic and lexico-grammatical peculiarities of public political speeches by Barack Obama, George Bush and Hillary Clinton. *Актуальные вопросы филологической науки XXI века* : сборник статей IV Международной научной конференции молодых ученых, посвященной 80-летнему юбилею кафедры иностранных языков, г. Екатеринбург, 7 февр. 2014 г. Екатеринбург, 2014. С. 82–85.

23. Дацишин Х. Терміни «журналістська риторика», «риторика ЗМІ», «медіариторика» : до проблеми дефініції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Проблеми української термінології. 2012. № 733. С. 179–182.

24. Ділове спілкування : усна і писемна форми : навч. посіб. / О. О. Тележкіна та ін. Харків : Смугаста типографія, 2015. 384 с.

25. Дранко В. В. Лингвистическая прагматика и теория речевых актов как научный метод : интерпретация косвенных вопросов. *Вестник ПСТГУ. Серия 3 : Филология*. 2006. Вып. 3. № 2. С. 191–205.

26. Ерманова Б. Б. Коммуникативные стратегии и тактики прерывания речевого общения в английской коммуникативной культуре. *Политическая лингвистика. Раздел 3. Язык – политика – культура*. 2014. № 2 (48). С. 223–228.

27. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз : Учбово-методичний посiбник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 240с.
28. Заворуева Л. А. Применение стратегий и тактик речевого поведения в конфликтной ситуации общения на примере художественных произведений американских и английских писателей. *Альманах современной науки и образования*. Тамбов, 2011. № 5 (48). С. 170–174.
29. Запольская Ю. Тропы и стилистические фигуры. URL: <http://artact.com.ua/archives/8318>. (дата звернення: 20.03.2019).
30. Зевахина Н. Лингвистическая прагматика. *Летняя Лингвистическая Школа Дубна*. 2009а. 31 с. URL: <http://www.llsh.ru/2009/papers/presentations/2009%20-%20zevakhina-1.pdf>. (дата звернення: 15.08.2019).
31. Зевахина Н. Лингвистическая прагматика. *Летняя Лингвистическая Школа Дубна*. 2009б. 31 с. URL: <http://www.llsh.ru/2009/papers/presentations/2009%20-%20zevakhina-3.pdf>. (дата звернення: 15.08.2019).
32. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич : Відродження, 1994. 218 с.
33. Иванова К. А. Стратегии в речевой коммуникации : теоретический аспект. *Вестник АГУ*. 2017. Вып. 1 (192). С. 39–44.
34. Иванчикова Е. А. Парцелляция, ее коммуникативно-экспрессивные и синтаксические функции. *Русский язык и советское общество : Морфология и синтаксис современного русского литературного языка*. Москва : Наука, 1977. С. 277–301.
35. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Москва : ЛКИ, 2008. 288 с.
36. Калинин К. Е. Коммуникативные стратегии убеждения в англоязычном политическом дискурсе : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Нижний Новгород, 2009. 20 с.
37. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 263 с.

38. Кащишин Н. С. До проблеми виокремлення дипломатичного дискурсу. 2016. URL: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/kashchyshyn_n._problem_of_differentiation_of_the_diplomatic_discourse.pdf. (дата звернення: 12.08.2019).

39. Ключев Е. В. Риторика (Инвенция. Диспозиция. Элокуция) : Учебное пособие для вузов. Москва : «Издательство ПРИОР», 2001. 272 с. URL: http://opentextnn.ru/man/index.html@id=4534#_ftn62. (дата звернення: 27.08.2019).

40. Колесова Д. В. Интенция как базовая категория текстовой деятельности. *Мир русского слова*. 2009. № 3. С. 28–31.

41. Константинова А. С. Публичная парламентская речь в современной Германии и России : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.20. Пятигорск, 2013. 28 с.

42. Корольков В. И. К теории фигур. *Сборник научных трудов МГПИИЯ*. Москва, 1973. Вып. 78. С. 60–93.

43. Костюкова А. О. Лінгвопрагматичні особливості парламентських промов Терези Мей. *Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua*. Матеріали XI Міжвишівської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. С. 57–59.

44. Кравченко Н. К. Интерактивное, жанровое и концептуальное моделирование международно-правового дискурса. Киев : Реферат, 2006. 320 с.

45. Крючкова П. Г. Авторитарный дискурс : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2003. 21 с.

46. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови : Підручник. Вінниця : Нова книга, 2000. 160 с.

47. Куцевич Ю. А. Интенция в философии и лингвистике. *Актуальные вопросы общественных наук : социология, политология, философия, история* : сб. ст. по матер. LXVII-LXVIII междунар. науч.-практ. конф. № 12 (61). Новосибирск, 2016. С. 128–132.

48. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика : Введение. Москва : Языки славянской культуры, 2003. 400 с.

49. Лосева І. В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 20 с.

50. Мазнева О. А. Основные тропы и стилистические фигуры. URL: <http://velikayakultura.ru/kultura-rechi-russkiy-yazyk/osnovnyie-tropyi-i-stilisticheskie-figuryi>. (дата звернення: 22.07.2019).

51. Макєдонова О. Д. Лінгвостилістична організація та прагматичне функціонування англійськомовного рекламного дискурсу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 19 с.

52. Маклакова Т. Б. Тропы и фигуры речи в процессе самоорганизации текста. *Вестник Бурятского государственного университета. Серия «Филология»*. Улан-Удэ, 2010. Вып. 10. С. 93–101.

53. Малюга Е. Н. Англоязычный профессиональный жаргон в деловом дискурсе. *Научный вестник Воронежского государственного архитектурно-строительного университета. Серия «Современные лингвистические и методико-дидактические исследования»*. 2010. № 2 (14). С. 11–17.

54. Малюга Е. Н., Попова К. В. Лингвопрагматика речевых стратегий в социальной рекламе. *Вестник Московского государственного областного университета* : электронный журнал. 2018. № 4. С. 231–241.

55. Матвеева Е. А. Лексический повтор в рекламном тексте : особенности использования, стилистические возможности. *Омский научный вестник*. 2013. № 3 (119). С. 144–146.

56. Мацько Л. І. Лінгвістична риторика. *Наука і сучасність* : збірник наукових праць. Київ : Логос, 1999. Ч. 4. С. 3–16.

57. Меденцева Н. П. Некоторые особенности применения стилистических фигур в идиолекте А. Ахматовой : *Филология и лингвистика*. 2017. № 1. С. 57–58.

58. Мкртычян С. В. Прагматика стилистического выбора речевых тактик авторитарного коммуникативного стиля. *Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация»*. 2012. № 1. С. 122–128.

59. Мощева С. В. К вопросу о речевой интенции : фонетический аспект. *Преподаватель XXI век*. 2012. Т. 4. № 2. С. 328–332.

60. Назаренко А. Linguistic features of male and female political discourse. URL: <https://prezi.com/hktjvtihaay6/linguistic-features-of-male-and-female-political-discourse/>. (дата звернення: 24.07.2019).

61. Норман Б. Ю. Лингвистическая прагматика (на материале русского и других славянских языков) : курс лекций. Минск : БГУ, 2009. 183 с.

62. Олесик А. В., Моисеева Л. С. Функции повтора в обращениях. *Социально-экономические явления и процессы*. 2014. № 1 (059). С. 168–171.

63. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / І. М. Плотницька та ін.; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. Київ : НАДУ, 2011. 128 с.

64. Остин Дж. Слово как действие. *Новое в зарубежной лингвистике. Теория речевых актов*. Москва, 1986. Вып. 17. С. 22–130.

65. Панченко В. А. К вопросу о понятиях «экспрессия» и «экспрессивность». *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство*. 2014. Т. 22. Вип. 20 (2). С. 118–121.

66. Паршина О. Н. Стратегии и тактики речевого поведения современной политической элиты России : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. Саратов, 2005. 325 с.

67. Петрова Н. Г. К вопросу о статусе лексического повтора в поэтическом дискурсе с позиции теории регулятивности. *Вестник ТПГУ*. 2010. Вып. 6. С. 39–44.

68. Попов Р. А. Політичний дискурс : проблема теоретичної ідентифікації. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05prapti.pdf>. (дата звернення: 20.07.2019).

69. Романов А. А. История дискурсивного анализа как междисциплинарной области. *Мир лингвистики и коммуникации* : электронный научный журнал. 2010. № 3 (20). URL: http://tverlingua.ru/archive/020/8_20.pdf. (дата звернення: 20.06.2019).

70. Романюк А. Б., Заяць А. В. Аналіз досліджень політичного дискурсу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Інформаційні системи та мережі»*. 2012. Вип. 743. № 1. С. 200–209.

71. Рябоконт Г. Л. Дискурсивні особливості інтернет-публікацій дебатів британського парламенту : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2005. 20 с.

72. Салимова Л. М. Теория языковой личности : современное состояние и перспективы исследования. *Вестник Башкирского университета*. 2012. Т. 17. № 3 (I). С. 1514–1517.

73. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки*. 2016. Кн. 1. С. 235–238.

74. Свиначенко Н. В. Особенности политического дискурса (на примере речи Барака Обамы после победы на выборах в 2012 году). *Альманах современной науки и образования*. 2017. № 1 (115). С. 79–82.

75. Седов К. Ф. Речевое поведение и типы языковой личности. *Культурно-речевая ситуация в современной России*. Екатеринбург, 2000. С. 298–312.

76. Серажим К. С. Роль аргументації у сучасному політичному дискурсі. *Лінгвістичні студії* : збірник статей. Черкаси, 2002. С. 33–39.

77. Сериков А. Е. Метафора и метонимия в практическом действии. *Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия «Философия. Филология»*. 2007. № 1. С. 132–142.

78. Сёрль Дж. Рациональность в действии. Москва : Прогресс-Традиция, 2004. 333 с.

79. Сковородников А. П. О функциях парцелляции в современном русском литературном языке. *Русский язык в школе*. Москва, 1980. № 5. С. 87–89.

80. Смирнова О. Н. Просодический строй парламентской публичной речи (на материале выступлений в Палате лордов и Палате общин) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2011. 18 с.

81. Сорокин Ю. А. Человек из будущего, которого у него нет : Григорий Явлинский. *Политический дискурс в России – 3* : материалы рабочего совещания. Москва, 1999. 151 с.

82. Ставицька Л. Проблеми вивчення жаргонної лексики : Соціолінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2000. № 1. С. 55–69.

83. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский и др. Киев : Вища Школа, 1984. 248с.

84. Стругова Г. С. Градация как стилистический прием художественной речи. *Метеор-Сити*. 2016. № 1. С. 90–93.

85. Сусов И. П. Введение в языкознание. Москва : АСТ : Восток – Запад, 2007. 543 с.

86. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика. Винница : Нова Книга, 2009. 272 с.

87. Сусов И. П. О двух путях исследования содержания текста. *Значение и смысл речевых образований*. Калинин : КГУ, 1979. С. 90–103.

88. Суховецька Л. В. Реалізація лінгвопрагматичного потенціалу спонукальної інтенції в англійськомовному політичному дискурсі (на матеріалі мовлення електорату) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2018. 20 с.

89. Сушко-Безденежних М. Г. Лінгвопрагматика конституційного дискурсу Німеччини : діахронічний аспект : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 20 с.

90. Сырма Н. А. Тропы и фигуры речи и их текстообразующая функция. автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Ростов-на-Дону, 2007. 18 с.

91. Усманова М. О двух видах эллипсиса в английском и таджикском языках. *Ученые записки Худжандского государственного университета им. академика Б. Гафурова. Гуманитарные науки*. 2012. № 2 (30). С. 133–139.
92. Ухова Л. В. Языковая личность в системе массмедиа : Курс лекций. Москва : Директ-Медиа, 2014. 191 с.
93. Шабат-Савка С. Комунікативна інтенція в соціолінгвістичному аспекті. *Мова і суспільство*. 2013. Вип. 4. С. 43–51.
94. Шейгал Е. И. Инаугурационное обращение как жанр политического дискурса. *Жанры речи*. Саратов, 2002. № 3. С. 205–214.
95. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.01. Москва, 2009. 434 с.
96. Шелякин М. А. Язык и человек. К проблеме мотивированности языковой системы. Москва : ФЛИНТА, 2012. 292 с. URL: <https://e-libra.ru/read/392944-yazyk-i-chelovek-k-probleme-motivirovannosti-yazykovoy-sistemy.html>. (дата звернення: 17.07.2019).
97. Юшина Т. С. Структурно-пресупозиційні висловлення в англomовному дискурсі: семантика і прагматика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2014. 20 с.
98. Al-Abodi I. K. A study of asyndeton in Hawthorne's "The Scarlet Letter". *Journal of University of Babylon*. 2014. Vol. 22. No 1. P. 86–101.
99. Al-Ameedi R. T., Mukhef R. N. Aspects of political language and parallelism. *Journal of Education and Practice*. 2017. Vol. 8. No 34. P. 185–200.
100. Andrienko T. Cognitive Patterns in Translation of Tropes. *Стиль і переклад*. 2015. Вип. 1. С. 188–197.
101. Babayev J. Diminution and overstatement in stylistic devices. *Проблемы современной науки и образования*. 2015. № 12 (42). С. 153–155.
102. Grieswelle D. Politische Rhetorik : Macht der Rede, öffentliche, Legitimation, Stiftung von Konsens. Wiesbaden : Deutscher Universitätsverlag, 2000. 556 p.

103. Hakobyan G. Elliptical structures in newspaper discourse. 2016. 22 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/303765151_Elliptical_Structures_in_Newspaper_Discourse. (дата звернення: 08.06.2019).
104. Harris R. A Handbook of Rhetorical Devices. 2013. 52 p. URL: <http://www.hellesdon.org/documents/Advanced%20Rhetoric.pdf>. (дата звернення: 03.05.2019).
105. Francisca Snoeck Henkemans A. The use of hyperbole in the argumentation stage. *OSSA Conference Archive*. 2013. Vol. 10. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/72768701.pdf>. (дата звернення: 02.08.2019).
106. Kalivoda G. Politische Rede – Politische Kommunikation. Prinzipien, Geschichte, Eigenschaften, Funktionen und Vermittlungsweisen von politischen Botschaften. 2006. URL: <http://www.rhetorik.uni-tuebingen.de/wp-content/uploads/2017/10/Politische-Rede-Vorlesung-gueltig.pdf>. (дата звернення: 26.08.2019).
107. Kirvalidze N., Sammidze N. Political discourse as a subject of interdisciplinary studies. *Journal of Teaching and Education*. 2016. No 5 (1). P. 161–170.
108. Kulo L. Linguistic features in political speeches : how language can be used to impose certain moral or ethical values on people. 2009. 40 p. URL: <http://ltu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1028973/FULLTEXT01.pdf>. (дата звернення: 14.08.2019).
109. Lange D., Himmelmann G. Demokratisches Bewusstsein und Politische Bildung. *Demokratiebewusstsein Interdisziplinäre Annäherungen an ein zentrales Thema der Politischen Bildung*. Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. S. 15–25.
110. Leech G. N., Short M. Style in Fiction. London : Longman, 2007. 404 p.
111. Lehtsalu U., Liiv G., Mutt O. An introduction to English stylistics. Tartu : Tartu State University, 1973. 148 p.

112. Li F., Ren J., Zhang Y. Analysis of the rhetorical devices in Obama's public speeches. *International Journal of Language and Linguistics*. 2016. No 4 (4). P. 141–146.
113. Manjavidze T., Kemertelidze N. Stylistic repetition, its peculiarities and types in modern English. *European Scientific Journal*. 2013. Special edition. 8 p. URL: <https://ejournal.org/index.php/esj/article/view/1610>. (дата звернення: 27.08.2019).
114. Raschke J., Tils R. Mehr Strategie wagen. *Politik und Kommunikation*. 2011. Ausgabe 04/411, S. 14–15.
115. Raschke J., Tils R. Politische Strategie – Eine Grundlegung. Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. 581 s.
116. Roshchik A. The usage of stylistic devices in political discourse. URL: http://konfist.fl.kpi.ua/sites/default/files/roshchik_thesis.pdf. (дата звернення: 08.05.2019).
117. Rozina G., Karapetjana I. The Use of Language in Political Rhetoric: Linguistic Manipulation. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 2009. Sayı: 19. S. 111–122. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/406f/c2ff0be0e4d1aac5975a235fcfde57f254ee.pdf>. (дата звернення: 16.05.2019).
118. Sarcinelli U. Strategie und politische Kommunikation. Mehr als die Legitimation des Augenblicks. *Strategie in der Politikwissenschaft : Konturen eines neuen Forschungsfelds*. Wiesbaden : VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007. S. 267–300.
119. Schubert K., Klein M. Das Politiklexikon. 3. aktualisierte Auflage. Bonn : Dietz Verlag, 2003. 328 s.
120. Warren R. The Figure of Asyndeton. *The Hopkins Review*. 2016. Vol. 9. No 3. P. 308–314.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

121. АТСУМ – Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>. (дата звернення: 20.04.2019).
122. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд., стер. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 571 с.
123. БСЭ – Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. изд. А. М. Прохоров. Москва : Советская энциклопедия, 1972. Т. 7. 608 с.
124. ПР – Педагогическое речеведение. Словарь-справочник / под ред. Т. А. Ладыженской, А. К. Михальской; сост. А. А. Князьков. 1998. URL: <https://www.psyoffice.ru/6-1018-lingvisticheskaja-pragmatika-lingvopragmatika-pragmalingvistika.htm>. (дата звернення: 02.07.2019).
125. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва : Просвещение, 1976. С. 543.
126. TextoLogia. URL: <http://www.textologia.ru>. (дата звернення: 13.08.2019).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

127. May T. Cumbria shootings : Theresa May's statement to Parliament : 3 June 2010. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/cumbria-shootings-theresa-mays-statement-to-parliament>. (дата звернення: 05.04.2019).
128. May T. Home Secretary statement on illegal immigration in Calais : 14 July 2015. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-statement-on-illegal-immigration-in-calais>. (дата звернення: 14.05.2019).
129. May T. PM's Commons statement on future of Trident : 18 July 2016. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-commons-statement-on-future-of-trident-18-july-2016>. (дата звернення: 27.05.2019).

130. May T. PM's Commons statement on Grenfell Tower : 22 June 2017a. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-commons-statement-on-grenfell-tower-22-june-2017>. (дата звернення: 26.05.2019).

131. May T. PM's Commons statement on Salisbury incident : 12 March 2018a. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-commons-statement-on-salisbury-incident-12-march-2018>. (дата звернення: 14.05.2019).

132. May T. PM's Commons statement on Salisbury incident response : 14 March 2018b. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-commons-statement-on-salisbury-incident-response-14-march-2018>. (дата звернення: 12.05.2019).

133. May T. PM's statement on Brexit : 15 October 2018c. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-on-brexit-15-october-2018>. (дата звернення: 08.06.2019).

134. May T. PM's statement on Brexit negotiations : 15 November 2018d. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-on-brexit-negotiations-15-november-2018>. (дата звернення: 07.06.2019).

135. May T. PM's statement on European Council : 11 April 2019a. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-on-european-council-11-april-2019>. (дата звернення: 10.05.2019).

136. May T. PM's statement on October European Council : 23 October 2017b. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-statement-on-october-european-council-23-october-2017>. (дата звернення: 19.05.2019).

137. May T. PM's statement to the House : 16 January 2019b. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-to-the-house-16-january-2019>. (дата звернення: 29.04.2019).

138. May T. PM's statement to the House of Commons : 15 January 2019c. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-to-the-house-of-commons-15-january-2019>. (дата звернення: 16.05.2019).

139. May T. PM's statement to the House of Commons : 29 January 2019d. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-to-the-house-of-commons-29-january-2019>. (дата звернення: 18.05.2019).

140. May T. PM's statement to the House of Commons on Brexit : 12 February 2019e. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-statement-to-the-house-of-commons-on-brexit-12-february-2019>. (дата звернення: 04.06.2019).

141. May T. Riots : Theresa May's speech on 11 August 2011. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/riots-theresa-mays-speech-on-11-august-2011>. (дата звернення: 21.04.2019).

142. May T. Statement to the House of Commons following conclusion of Brexit negotiations : 26 November 2018e. URL: <https://www.americanrhetoric.com/speeches/theresamayhouseofcommonsbrexit.htm>. (дата звернення: 22.05.2019).

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of the linguopragmatic and linguostylistic peculiarities of British prime-minister Theresa May's parliamentary speeches.

The object of the work is the parliamentary speeches of Theresa May.

The main aim of the paper is to analyze the linguopragmatic aspects of the British Prime Minister's parliamentary speeches and to systematize the linguistic and stylistic tools for the implementation of relevant linguopragmatic tasks. It determined the accomplishment of such objectives as:

- profound analysis and systematization of the theoretical foundations of the theory of discourse, stylistics, cognitive linguistics and linguopragmatics;
- investigation of Theresa May's linguistic personality in the political context, communicative strategies and tactics of speech influence on the addressee used by Theresa May, and linguostylistic means which she uses to influence the recipient of these parliamentary speeches.

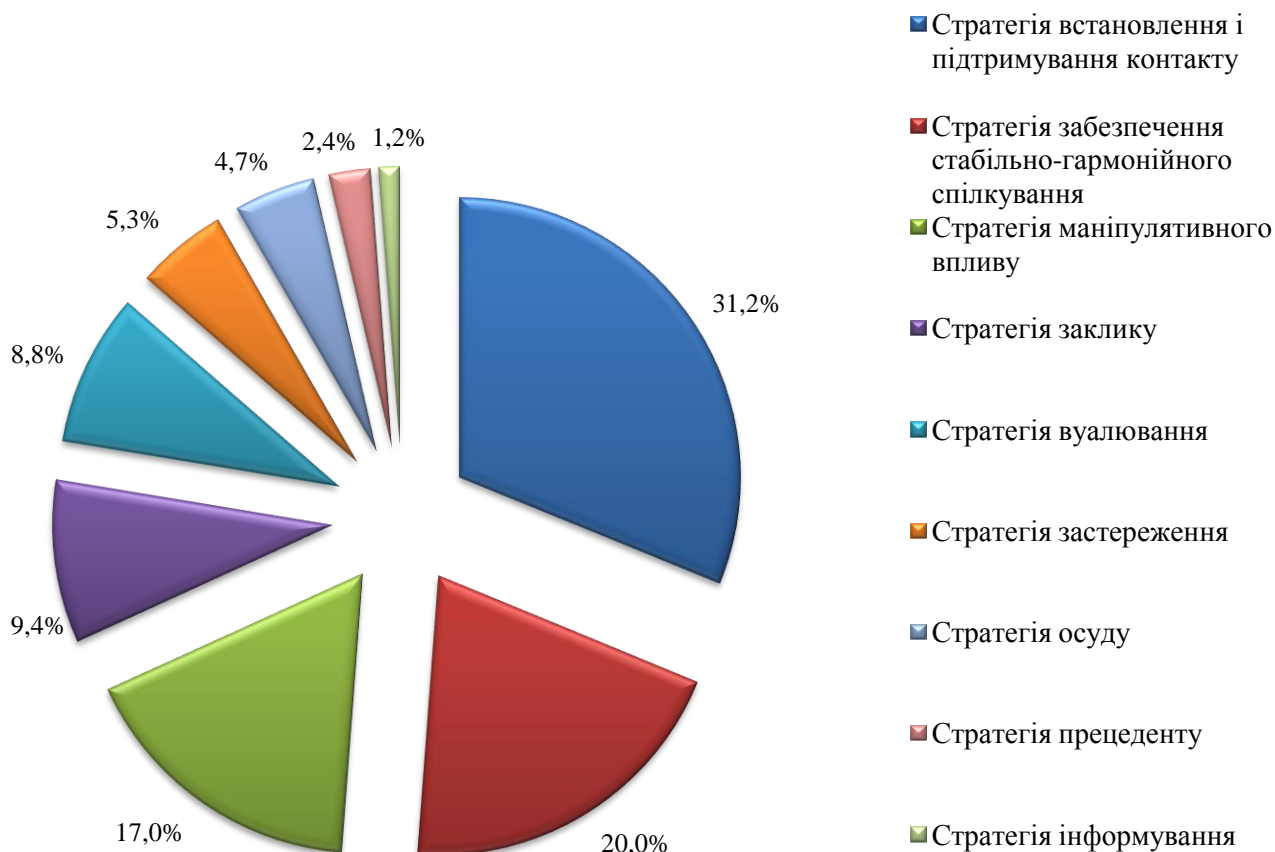
The scientific novelty of the presented research lies in the study of the Theresa May's intentions which are implemented through different communicative strategies and tactics. Besides, the influence of speaker's personality on target audience via linguostylistic means usage is studied.

Key words: *discourse, speech, linguistic personality, intention, strategy, tactic, stylistic devices.*

ДОДАТОК А

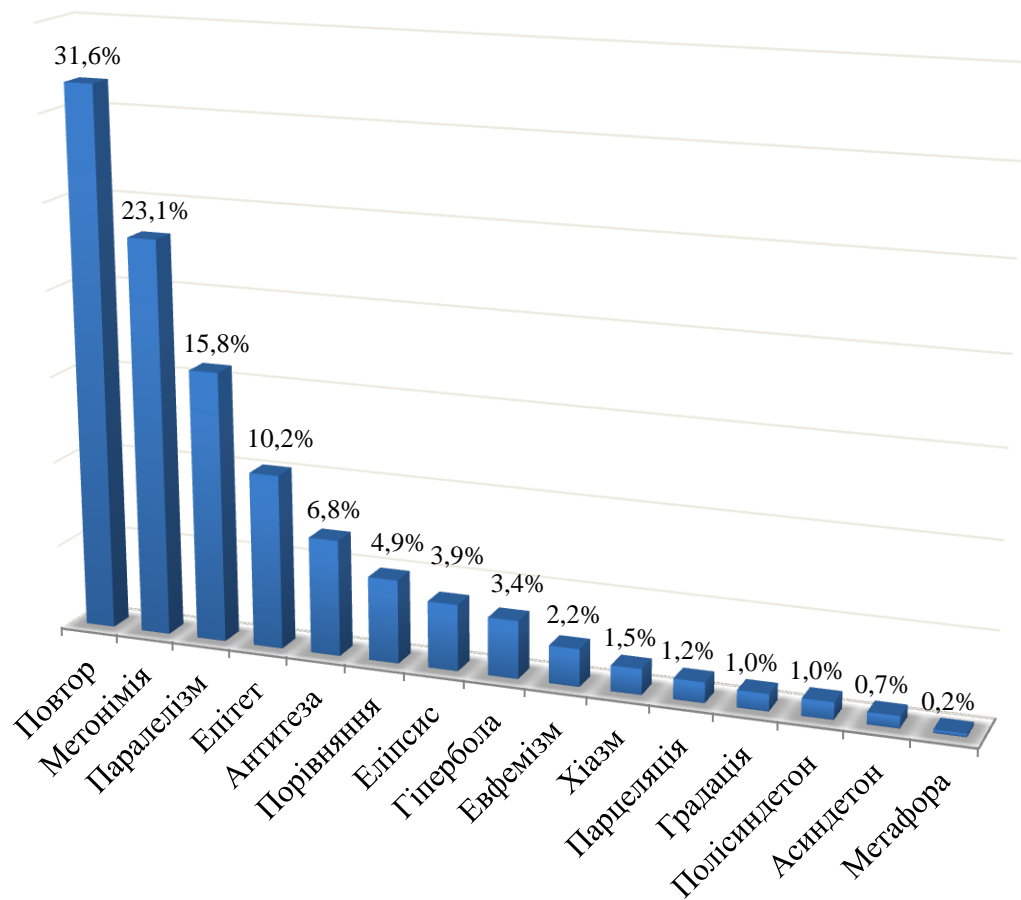
Діаграма 2.1

Відсоткове співвідношення між комунікативними стратегіями, які Тереза Мей застосовує у парламентських промовах

ДОДАТОК Б

Діаграма 2.2
Відсоткове співвідношення між стилістичними засобами,
які прем'єр-міністр Великої Британії використовує
у промовах до парламенту

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Кривошеїна Анастасія Олексіївна, студентка 2 курсу, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма мова і література (англійська), адреса електронної пошти nastyona950929@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні аспекти парламентських промов прем'єр-міністра Великої Британії Терези Мей» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 08.01.2020 Підпис Кривошеїна ПІБ (студент) Кривошеїна А. О.